

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FL. IOSEPHI
DE BELLO
IVDAICO LI-
BRI SEPTM.

Biblioth. P. Francisc. Amberg.
EIVSDEM

Contra Apionem libri duo.

*De imperio rationis : suae, de Machabais
liber vnus.*

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1546.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

noscentur? In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accusatur, licet scrupulosissimam sui temporis historiam conscripisse uideatur. Causæ uerò huius dissonantiæ multæ forsitan et alie querere uolentibus apparebunt. Ego uerò duabus quas dicturus sum, maximam huius uim diuersitatis ascribo. Et quidem primum dico eam quæ mihi prior esse uidetur: id est, eò quòd ab initio non fuerit studium apud Græcos, publicas de his quæ semper aguntur, proferre conscriptiones. Hoc etenim præcipue et errorem et potestatem mentiendi posteris, uetus aliquid uolentibus scriptitare, concessit. Non enim solummodo apud alios Græcos publica conscriptio est neglecta: sed neque apud ipsos Athenienses, quos terrigenas esse dicunt, disciplinæque cultores, aliquid huiusmodi reperitur. Sed publicarum literarum antiquissimæ esse dicunt leges, quæ à Dracone eis de supplicijs sunt cōscriptæ, modicum ante tempus tyrannidis Pisistrati. De Arcadibus autem in antiquitate gloriantibus, quid oportet dici? uix enim isti et postea literis eruditi sunt. Cum ergo conscriptio nulla præponeretur, quæ et discere uolentes doceret, et mentientes argueret, multa inter conscriptores discordia nata est: quoniam qui ad scribendum se præparabant, non studium ueritatis exhibuerunt, licet hæc promissio semper habeatur in promptu: sed uerborum magis habuere prolationem maximam. Et quemadmodum laudari se in hoc super alios æstimarent, ad hoc potius semetipsos aptabant. Aliqui uerò ad fabulas sunt conuersi: aliqui autem ad gratiam, aut ciuitates laudantes aut reges: alij semetipsos ad accusandas causas aut conscriptores tradidere: in hoc se fore probabiles existimantes, et omnino hoc agentes, quod historię nimis aduersum est. Veræ siquidem historię indicium est, si de eisdem rebus omnes eadem dicant atque conscribant. hi uerò cum quedam aliter conscriberent quàm alij, tunc se

nibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtingisset, nouem peremptis semet super eos occideret. in omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: unus uero atque nouissimus, circumspecta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cede superesset qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regie: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem pericrant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditum reliquisse. Latuit autem una mulier senior, et alia quedam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiæque mulieribus præstans, et quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cadibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero et sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes manè aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset, conijcere non poterant. Et ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sentire mulieres, et ex cloacis emerse, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, perque hanc uiam sectantes citò in regiam peruenire: conspectaque mul-

titud

peius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipue nostris gesta temporibus, tunc hi qui de sacerdotibus supersunt, ex antiquis literis iterum nouas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt, alienigenarum consortia formidantes. Indicium uerò integritatis hoc maximum est: quia pontifices apud nos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt. His autem qui prædicti sunt, si quid præuaricentur, interdicitur ne uel ad altare accedant, uel alia sanctificatione fungantur. Recte siquidem, potius autem necessarie, cum neq; conscribendi potestas omnibus data, neq; ulla sit in descriptione discordia: sed solummodo prophetis antiquissima quidem & ueterrima secundum inspirationem factam à Deo cognoscentibus, alia uerò suorum temporum sicuti sunt facta palam conscribentibus, infiniti libri non sunt apud nos discordantes & sibimet repugnantes: sed solummodo duo & uiginti libri, habentes temporis totius conscriptionem: quorum iuste fides admittitur. Horum ergo quinque quidem sunt Moseos, qui natiuitates continent, & humane generationis traditionem habent usq; ad eius mortem. hoc tempus de tribus millibus annis paululū minus est. A morte uerò Moseos usque ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, prophetae suorum temporū res gestas conscripserunt in tredecim libris. Reliqui uerò quatuor, hymnos in Deum, & uite humane præcepta noscuntur continere. Ab Artaxerxe uerò usq; ad nostrum tempus singula quidem conscripta, non tamen priori simili fide sunt habita, eo quòd non fuerit certa successio prophetarum. Palam nanq; est ipsis operibus quemadmodum nos proprijs literis credimus. tanto nanq; seculo iam præterito neque adijcere quicquam aliquis, nec auferre, nec transformare præsumpsit. Omnibus enim insertum est mox ex prima generatione Iudeis, hæc diuina dogmata nominare,

sunt, non multò post comprehensi reducti sunt: quorum non est, qui duritiam, siue confidentiam, siue pertinaciam uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum et uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle, uisus est: sed omnes illa necessitate ualidiorē sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus, ignemque susciperent. Maxime uerò puerorum etas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Oniæ templum clausum apud Alexandriam. CAP. XXX.

L Vpus tunc Alexandriam rector administrabat, et de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, et quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Hæc autem est in Aegypto: quæ ob hanc causam et coli cœpit, et nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syria cum Iudeis bellum gerente, Alexandriam uenit: et à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea, quæ possent fieri, annuisset, rogauit, ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permitteret, et more patrio Deum colere. Ita enim et Antiochum magis odiosum Iudeis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, ei que locum dedit centum et octoginta stadiis à Memphi distantem: Helio-

politanus

politanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum uerò circa templum spatium cotto latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta: Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudeo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem. CAP. XXXI.

A Vdacia uerò sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus

g G 2 enim

enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent, persuasit: perduxitq; eos in solitudines, cum signa et umbrarum imagines se polliceretur ostendere. et alios quidem hæc agendo, atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensem Iudeorum apparatus eius et processionem Pentapolitane Libyæ rectori Catullo prænuntiant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: et magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Auctor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitæ regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis prebuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudeorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut et ipse quoddam bellum Iudeorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum iussisset Iudeum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum insensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc securre facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia redivitis Cesaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudeorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; alijs qui comprehensi fuerant, persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudeorum, apud Alexandriam, Romanq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat

eorum uenire notitia . De Gallis enim & Hispanis sic ignorauere hi, qui putantur diligentissimi cōscriptores, quorum est Ephorus, ut unam ciuitatem esse arbitrarentur Iberos, qui tantam partem Occidentalis terræ noscuntur inhabitare. Et mores eorum, qui neque fiunt apud eos, neque dicuntur, referunt. Causa uerò ignorantie ueritatis est, quòd procul abessent : ut autem falsa conscriberent, quòd uellent uideri aliquid amplius quàm alij retulisse. Quomodo ergo mirari decet, si neque nostra gens plurimis erat nota, neque ad scribendum de se aliquam dedit occasionem, & ita disita procul à mari, & talibus institutis uiuens ? Pone igitur nos argumento uti uelle Græcorum, quòd non sit genus eorum antiquum , eò quòd nihil in nostris uoluminibus de eis sit dictum : non ne omnino deridebunt causas huiusmodi à me prolatas , & testes uicina regionis adducent antiquitatis suæ ? Igitur & ego hoc conabor efficere. Aegyptijs enim et Phœnicibus præcipuè testibus utar, cum nullus eorum potuerit tanquam falsum accusare testimonium. Et uidentur maximè erga nos iniqui in communi quidem omnes Aegyptij, Phœnicum uerò Tyrij. De Chaldeis autem nequam hoc dicere potero, quoniam & generis nostri principes constituti sunt, & propter cognationem in cōscriptionibus suis meminere Iudeorum. Cum uerò fidem de his præbuero, & blasphemias falsas ostendero , tunc etiam Græcorum conscriptores memorabo, qui Iudeorum fecere mentionem : ut neque huiusmodi occasio relinquatur in Iudæis nobis faciendæ cōtentionis. Inchoabo autem primum à literis Aegyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ nostra sunt. Manethon itaq; genere uir Aegyptius, Græca disciplina eruditus, sicuti palam est (scripsit enim sermone Græco) paternæ religionis historiã ex sacris (sicuti ait ipse) interpretatus libris, frequenter arguit Herodotum, in Aegyptiacis ignoratione mentitum. Is Manethon
in secundo

in secundo Aegyptiacorum haec de nobis scripsit. Ponam etiam uerba eius, tanquam illum ipsum adducens testem. Fuit nobis rex, Timaeus nomine. sub hoc nescio quomodo Deus iratus fuit: et praeter spem ex partibus Orientalibus homines genere ignobiles, adepta fiducia in provincia castrametati sunt. Et facile ac sine bello eam potenterque ceperunt: et principes eius alligantes, de cetero ciuitates crudeliter incendere: et Deorum templa euertere. Erga omnes uero provinciales inimicissime se gesserunt, alios quidem perimentes, aliorum uero et filios et coniuges in seruitutem redigentes: nouissime uero et unum ex se facere regem, cui nomen Saltis. Hic in Memphis ueniens, superiore inferioreque provincia tributaria facta, praesidia relinquens opportunis locis, maxime partes munivit Orientales, prospiciens quod Assyrii aliquantisper potentiores, erant desideraturi regnum eius inuadere. Inueniens autem in praefectura Saite ciuitatem opportunissimam, positam ad Orientem Bubastitis fluminis, quae appellabatur à quadam antiqua theologia Auaris, hanc fabricatus est, et muris maximis communiuit, collocans ibi multitudinem armatorum, usque ad ducem quadraginta milia uirorum eam custodientium. Hic autem messis tempore ueniebat, tam ut frumenta meteret, et mercedes exolueret, quam ut armatos ad terrorem externorum diligenter exercitaret. Qui cum regnasset decemnouem annis, uita priuatus est. Post hunc autem regnauit alter quatuor et quadraginta annis, Baen nomine. Post quem alius Apachnas, sex et triginta annis, et mensibus septem. Deinde Apochis, unum et sexaginta: et Ianias, quinquaginta, et mense uno. Post omnes autem Assis nouem et quadraginta, et mensibus duobus. Et isti quidem sex apud eos fuere primi reges, debellantes semper, et maxime Aegypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycsos, hoc est, reges pastores.

pastores. Hyc enim secundum sacram linguam, regem significat: Sos uero pastorem siue pastores, secundum communem dialectum: et ita compositum inuenitur Hycsos: quidam uero dicunt eos Arabas esse. In alijs autem exemplaribus non reges significari comperi per appellationem Hyc, sed e diuerso captiuos declarari pastores. Hyc enim Aegyptiaca lingua, et hac quando denso sono profertur, captiuos aperte significat: et hoc potius uerisimile mihi uidetur, et historiae antiquae conueniens. Hos ergo quos praediximus reges, et eos qui pastores uocabantur, et qui ex eis fuere, obtinuisse Aegyptum ait annis undecim et quingentis. Post haec autem regum Thebaidis et Aegypti reliquae factam dicit super pastores inuasionem, et bellum maximum et diuturnum eis illatum. Sub rege uero cui nomen erat Alisfragmuthosis, uictos dicit pastores: et aliam quidem uniuersam Aegyptum perdidisse: inclusos autem in locum habentem mensuram iugerum decem milium, cui loco nomen est Auaris: Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atque robustissimo circumdeditisse pastores, quatenus et omnem possessionem munitam haberent, simul et praedam suam. Filium uero Alisfragmuthoseos Themofin conatum eos ut expugnare: cum quadringentis octoginta militibus armatorum eorum muros obsedisse. Cum uero obsidium desperasset, pacta cum eis fecisse, ut Aegyptum relinquentes, quod uellent innoxij omnes abirent. Illos uero his promissionibus impetratis, cum omni domo et possessionibus non minus ducenta quadraginta milia numero, ex Aegypto per desertum in Syriam iter egisse: et metuentes Assyriorum potentiam (tunc enim illi Asiam obtinebant) in terra quae nunc Iudaea uocitatur, ciuitatem edificasse, quae tot milibus hominum sufficere posset, eamque Hierosolymam uocasse. In alio uero quodam libro Aegyptiacorum Manethon hanc ipsam gen-

Et hunc etiam post bella Troiana fuisse manifestum est. Et
 aiunt neque hunc literis suum poema reliquisse: sed cantibus
 memoria reservatum, postea fuisse compositum, et propterea
 multam in eo comperiri dissonantiam. Qui autem historia
 apud eos conscribere tentauere, id est, Cadmus Milesius, et
 Acusilaus Argiuis, et post hunc quicumque alij fuisse referun-
 tur, paululum tempus Persarum contra Græcos expeditionem
 precessere. Sed et eos qui de celestibus ac diuinis primitus
 apud Græcos sunt philosophati, id est, Pherecydem Syrium,
 et Pythagoram, et Thaletem, omnes concorditer consiten-
 tur, Aegyptiorum, et Chaldaeorum fuisse discipulos: et bre-
 uiter conscripsisse, quæ à Græcis omnium antiquissima iudicā-
 tur, ita ut uix ea credant ab illis fuisse conscripta. Quomodo
 ergo non est irrationabile, ut tali fastu turgeant Græci, tan-
 quam soli sciant uetera, et ueritatem eorum exacte tradant?
 aut quis non ab ipsis conscriptoribus facillimè discat, quòd ne-
 que firmiter scientes aliquid conscripsere, sed quod unusquis-
 que opinatus est, hoc studuit explanare? Vnde etiam libris se
 inuicem arguunt, et ualde contraria de rebus eisdem non pi-
 get eos dicere. Sed ego uidebor me potioribus esse superfluis,
 si explanare uoluero, quantis quidem locis Hellanicus ab Acu-
 silao de genealogijs discrepat, et in quantis Hesiodum cor-
 rigit Acusilaus, aut quomodo Ephorus quidem Hellanicum in
 plurimis ostendit esse mendacem, Ephorum uerò Timæus, Ti-
 mæum qui post illum fuisse, Herodotum uerò cuncti: sed ne-
 que de Siculis cum Antiocho, et Philisto aut Callia Timæus
 concordare dignatus est: neque rursus de Atticis hi, qui Attibi-
 das conscripserunt: aut de Argolicis, qui de Argis historiam
 protulere, alterutros consecuti sunt. Et quid oportet dicere
 de ciuitatibus, breuibuscque rebus, quando de militiâ Persica, et
 his quæ in ea sunt gesta, tantum uiri probatissimi discordasse
 noscantur

prum & Phœnicen, & rursus contra Assyrios atque Medos castrametatus, uniuerfos quidem, alios ferro, alios sine bello terrore magnæ uirtutis sibimet subiungauit: his uerò felicitatibus elcatus confidentius incedebat, Orientales urbes ac prouincias subuertendo: multoq; tempore procedente Armais, qui in Aegypto fuerat derelictus, omnia contrà quàm frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nam & reginam uiolenter abiecit, & alijs concubinis sine paritate iugiter miscbatur: persuasusq; ab amicis & diademate utebatur, & fratri rebellabat. Is uerò qui constitutus erat super sacra Aegyptia, codicillos Sethosis misit, cuncta significans, & quia rebellaret ei suus frater Armais. Qui repète ad Pelusium destinauit, & proprium tenuit regnum. Prouincia uerò uocata est ex eius nomine Aegyptus. Dicit enim quòd Sethosis Aegyptus uocabatur, Armais autem frater eius Danaus. Hæc quidem Manethon. Palàm uerò est, ex prædictis annis tempore computato, quòd qui uocabantur pastores, id est, nostri progenitores, ex Aegypto liberati, antè tres & nonaginta atque trecentos annos hanc prouinciam inhabitauere, quàm Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquissimum Argiui esse confidant. Dnas igitur res Manethon maximas pro nobis Aegyptijs literis protestatus est: primam quidem, quia aliunde uenerunt ad Aegyptum: dein egressum eorum exinde, ita temporibus antiquissimum, ut penè mille annis bellum præcedat Iliacum. Ea uerò quæ Manethon non ex Aegyptijs literis, sed (sicut ipse confessus est) ex fabulis quorundam sine nomine, adiecit, postea particulariter redarguam, ostendens ea sine uerisimilitudine esse mendacia. Sed uolo ab istis rursus migrare ad ea, quæ apud Phœnicas de nostro genere conscripta sunt, & eorum testimonio declarata. Sunt itaque apud Tyrios multorum annorum publicæ literæ, & conscriptiones diligentissime cu-

putabant omnium ueraciores ostendi. Quapropter causa quidem uerborum & calliditatis eorum, cedere nos Græcis oportet: non autem de antiqua historię ueritate, & maxime de rebus proprię uniuscuiusque provincię. Quoniam igitur apud Aegyptios, & Babylonios, ex longissimis olim temporibus circa conscriptiones diligentia fuit, quando sacerdotibus erat iniunctum, & circa eas ipsi philosophabantur: Chaldei uerò apud Babylonios: & quia præcipuè Græcis immixti, usi sunt Phœnices literis, circa dispensationes uitę, & publicorum operum traditionem, dum consentiant omnes, tacendum hoc puto. De nostris uerò progenitoribus, qui eandem quam prædicti habuerunt in conscriptionibus sollicitudinem (desino dicere, etiam potiore) pontificibus & prophetis hoc imperantes: & quia usque ad nostra tempora cum multa integritate seruatum est, & si oportet audentius dicere, etiam seruabitur, conabor breuiter edocere. Non enim solummodo ab initio probatissimos uiros, & in Dei placatione preparados, ad hæc exercenda constituerunt: sed quatenus etiam genus sacerdotum sine permixtione purumq; consisteret, prouiderunt. Oportet enim eum qui sacerdotium habiturus est, ex eiusdem gentis nasci muliere: & neque ad pecunias, neque ad honores inspicere, & genus per antiquam lineam & multis testibus approbare. Quod scilicet agimus non solum in ipsa Iudæa: sed ubicunque nostri generis constitutio reperitur, etiam ibi integritas ista seruatur circa nuptias sacerdotum: hoc est, in Aegypto & Babylonia, & quocunque terrarum orbe quilibet de sacerdotum genere sunt dispersi. Mittunt enim in Hierosolymam conscribentes à patre nomen nuptię, & antiquorum progenitorum, quicunque huius rei testimonia præbuere. Si autem bella proueniant, sicut iam crebrò factum est, dum Antiochus Epiphanes ad nostram uenisset regionem, & Pompeius

peius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipue nostris gesta temporibus, tunc hi qui de sacerdotibus supersunt, ex antiquis literis iterum nouas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt, alienigenarum consortia formidantes. Indicium uerò integritatis hoc maximum est: quia pontifices apud nos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt. His autem qui prædicti sunt, si quid præuaricentur, interdicitur ne uel ad altare accedant, uel alia sanctificatione fungantur. Recte siquidem, potius autem necessarie, cum neq; conscribendi potestas omnibus data, neq; ulla sit in descriptione discordia: sed solummodo prophetis antiquissima quidem & ueterrima secundum inspirationem factam à Deo cognoscentibus, alia uerò suorum temporum sicuti sunt facta palam conscribentibus, infiniti libri non sunt apud nos discordantes & sibimet repugnantes: sed solummodo duo & uiginti libri, habentes temporis totius conscriptionem: quorum iuste fides admittitur. Horum ergo quinq; quidem sunt Moseos, qui natiuitates continent, & humane generationis traditionem habent usq; ad eius mortem. hoc tempus de tribus millibus annis paululū minus est. A morte uerò Moseos usque ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, prophetae suorum temporū res gestas conscripserunt in tredecim libris. Reliqui uerò quatuor, hymnos in Deum, & uite humane præcepta noscuntur continere. Ab Artaxerxe uerò usq; ad nostrum tempus singula quidem conscripta, non tamen priori simili fide sunt habita, eo quòd non fuerit certa successio prophetarum. Palam nanq; est ipsis operibus quemadmodum nos proprijs literis credimus. tanto nanq; seculo iam præterito neque adijcere quicquam aliquis, nec auferre, nec transformare præsumpsit. Omnibus enim insertum est mox ex prima generatione Iudeis, hæc diuina dogmata nominare,

nominare, & in his uique permanere: & propterea, si opor-
 teat, mori libenter. Iam itaque multi captiuorum frequenter
 tormentis affecti sunt, & mortes uarias in theatris sustinere,
 ne ullum uerbum contra leges admitterent, aut conscriptiones
 auitas uiolarent. Quis Græcorum aliquid tale perpeſſus
 est? quando neque fortuitam sustinere læsionem uolunt: licet
 omnia apud eos scripta destruantur. Verba enim hæc esse pu-
 tant secundum conscribētium uoluntates exposita. Et hoc inſte-
 etiam de antiquis sapiunt, quoniam aliquos nunc quoque ui-
 dent præsumentes de his rebus conscribere, quibus neque ipsi
 interfuere, neque credere scientibus acquiescunt. Denique de
 bello quod apud nos contigit nuper, quidam historias con-
 sribentes ediderunt: cum neque ad ea loca uenerint, neque in
 proximo rerum gestarum fuerint, sed ex auditu quedam pau-
 ca componentes, impudenter semetipsos uidentur historia no-
 mine iactitare. Ego uerò & de omni bello, & quæ ibi parti-
 culariter gesta sunt, ueram descriptionem feci: cum ipse rebus
 omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galileorum eram,
 donec fuit defendendi facultas. Contigit autē ut caperer à Ro-
 manis: & habentes me Vespasianus & Titus in custodia, uni-
 uersa semper inspicere faciebāt: primo quidem uinctum, post-
 ea uerò solutus cum Tito ab Alexandria propter obſeſionem
 Hierosolymorum directus sum. Eo tempore nihil est gestum,
 quod meam potuiſſet latere notitiam. Nam uidens Romano-
 rum exercitum, uniuerſa cum diligentia describebam. Et ea
 quæ nuntiabantur ab his qui semetipsos tradebant, ego solus
 integrius intelligens disponebam. Deinde Romæ tempus ua-
 cationis habens, omni iam negotio preparato uſus aliquibus
 cooperantibus mihi propter eloquentiam Græcam rerum eru-
 ditionem exhibui. Tantaq; mihi ſecuritas affuit ueritatis, ut
 primos omnium imperatores belli Vespasianum & Titum
 testes

testes non expauescerem. Primum nanque illis obtuli libros: et post illos multis quidem Romanorum qui bellis interfuerunt, plurimis uero nostrorum etiam eos uenum dedi, qui Græca eruditione uidebantur imbuti, quorum est Iulius Archelaus, Herodes honestissimus, et ipse admirabilis rex Agrippa. Isti siquidem uniuersi testimonium perhibuere, quod ueritatem diligenter excolui: non dissimulaturi si quid gestorum per ignorantiam aut per gratiam commutassent, aut pratermisissent. Quidam uero prauis homines derogare meæ historiæ sunt conati, tanquam in scholis adulescentium themata exercentes, et accusationis insperate atque detractiois facientes opus: cum oporteat illud sciri, quod conuenit promittentem alijs rerum ueracium traditionem, ipsum prius hæc nosse certissime, aut rebus gestis adherendo, aut ab scientibus consulendo. Quod ego præcipue circa utrumque me credo fecisse opus. Antiquitatis nanque libros (sicuti dixi) ex uoluminibus sacris interpretatus sum, cum essem genere sacerdos, et participarem illarum sapientiam literarum. Historiam uero belli conscripsi, multarum quidem actionum ipse operator, plurimarum uero inspector existens: et omnino eorum quæ dicta uel gesta sunt, nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet existimabit eos, qui aduersum me nituntur de ueritate contenderet? Qui licet imperatorum commenta legisse dicuntur, non tamen nostrorum repugnantium rebus interfuere. De his rebus itaque necessariam feci digressionem, significare uolens facultatem eorum, qui historiam scribere promittunt. Et sufficienter, sicuti reor, declarauimus, quod conscriptio rerum apud Barbaros potius solennior, quam apud Græcos est. Volo autem paululum prius disputare aduersus eos, qui contendunt nouellam esse nostram conuersationem, eò quod nihil de nobis, ut aiunt illi, dictum sit à conscriptoribus Græcis: Deinde testimonia antiquitatis

tatis ex aliorum literis exhibebo : et eos qui nostrum blasphemant genus , nulla ratione blasphemare monstrabo. Nos igitur neque regionem maritimam habitamus , neque mercimonijs gaudemus , neque per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed nostræ ciuitates procul à mari sitæ sunt : regionemq; uberrimam possidentes , in ea assidue laboramus , præcipue circa filiorum nutrimenta studentes , legumq; custodiam : et traditionem pietatis , totius opus uitæ necessarium iudicamus. Cum accedat igitur his quæ prædicta sunt , etiam uiuendi ratio propria , nihil fuit antiquis temporibus quod faceret nobis commercium Græcorum : sicut Aegyptijs mercimonia , quæ ab eis exportantur , et ad eos rursus importantur : itemq; habitatoribus Phœniciæ maritima studentibus circa contractus , atque negotia amore pecuniæ requisita. Sed neque circa latrocinia sicut quidam alij uacauere , amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella cōuersi sunt , licet regio nostra multa milia uirorum fortium possideret. Phœnices ergo propter negotiationem ad Græcorum prouinciā nauigantes , repente sunt agniti , et per illos Aegyptij , et omnes à quibus ad Græcos onera deuehebant , immensa maria proscindentes. Medi uerò postea atque Persæ palam in Asia regnauerunt , et usque ad alteram continentem Persæ militauerunt. Thracæ autem propter uiciniam , et Scythæ ab his qui Pontum nauigant , cogniti sunt : et omnino uniuersi iuxta mare uel Orientale uel Hesperium habitantes , aliquid conscribere uolentibus cogniti facti sunt. Qui uerò superius habitabant , et procul à mari , multis sunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiam circa Europam contigisse : quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta potestatem , tantq; bella conficiente , neque Herodotus , neq; Thucydides , nec ullus qui fuit cum istis , fecit aliquam mentionem : sed serò tandem et uix ad Græcos potuit eorum

eorum uenire notitia . De Gallis enim & Hispanis sic ignorauere hi, qui putantur diligentissimi cōscriptores, quorum est Ephorus, ut unam ciuitatem esse arbitrarentur Iberos, qui tantam partem Occidentalis terræ noscuntur inhabitare. Et mores eorum, qui neque fiunt apud eos, neque dicuntur, referunt. Causa uerò ignorantie ueritatis est, quòd procul abessent : ut autem falsa conscriberent, quòd uellent uideri aliquid amplius quàm alij retulisse. Quomodo ergo mirari decet, si neque nostra gens plurimis erat nota, neque ad scribendum de se aliquam dedit occasionem, & ita disita procul à mari, & talibus institutis uiuens ? Pone igitur nos argumento uti uelle Græcorum, quòd non sit genus eorum antiquum , eò quòd nihil in nostris uoluminibus de eis sit dictum : non ne omnino deridebunt causas huiusmodi à me prolatas , & testes uicine regionis adducent antiquitatis suæ ? Igitur & ego hoc conabor efficere. Aegyptijs enim et Phœnicibus præcipuè testibus utar, cum nullus eorum potuerit tanquam falsum accusare testimonium. Et uidentur maxime erga nos iniqui in communi quidem omnes Aegyptij, Phœnicum uerò Tyrij. De Chaldæis autem nequaquam hoc dicere potero, quoniam & generis nostri principes constituti sunt, & propter cognationem in cōscriptionibus suis meminere Iudæorum. Cum uerò fidem de his præbuero, & blasphemias falsas ostendero , tunc etiam Græcorum conscriptores memorabo, qui Iudæorum fecere mentionem : ut neque huiusmodi occasio relinquatur in Iudæis nobis faciendæ cōtentionis. Inchoabo autem primum à literis Aegyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ nostra sunt. Manethon itaq; genere uir Aegyptius, Græca disciplina eruditus, sicuti palam est (scripsit enim sermone Græco) paternæ religionis historiâ ex sacris (sicuti ait ipse) interpretatus libris, frequenter arguit Herodotum, in Aegyptiacis ignoratione mentitum. Is Manethon
in secundo

in secundo Aegyptiacorum hæc de nobis scripsit. Ponam etiam uerba eius, tanquam illum ipsum adducens testem. Fuit nobis rex, Timaus nomine. sub hoc nescio quomodo Deus iratus fuit: et præter spem ex partibus Orientalibus homines genere ignobiles, adepta fiducia in prouincia castrametati sunt. Et facile ac sine bello eam potenterque ceperunt: et principes eius alligantes, de cætero ciuitates crudeliter incendere: et Deorum templa euertere. Erga omnes uero prouinciales inimicissime se gesserunt, alios quidem perimentes, aliorum uero et filios et coniuges in seruitutem redigentes: nouissime uero et unum ex se fecere regem, cui nomen Saltis. Hic in Memphidem ueniens, superiore inferioreque prouincia tributaria facta, præsidia relinquens opportunis locis, maxime partes muniiuit Orientales, prospiciens quod Assyrii aliquantò potentiores, erant desideraturi regnum eius inuadere. Inueniens autem in præfectura Saite ciuitatem opportunissimam, positam ad Orientem Bubastitis fluminis, quæ appellabatur à quadam antiqua theologia Auaris, hanc fabricatus est, et muris maximis communiuit, collocans ibi multitudinem armatorum, usque ad duceta quadraginta milia uirorum eam custodientium. Hic autem mensis tempore ueniebat, tam ut frumenta meteret, et mercedes exolueret, quam ut armatos ad terrorem extraneorum diligenter exercitaret. Qui cum regnasset decemnouem annis, uita priuatus est. Post hunc autem regnauit aliter quatuor et quadraginta annis, Bæon nomine. Post quem alius Apachnas, sex et triginta annis, et mensibus septem. Deinde Apochis, unum et sexaginta: et Ianias, quinquaginta, et mense uno. Post omnes autem Asis nouem et quadraginta, et mensibus duobus. Et isti quidem sex apud eos fuere primi reges, debellantes semper, et maxime Aegypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycsos, hoc est, reges pastores.

pastores. Hyc enim secundum sacram linguam, regem significat: Sos uero pastorem siue pastores, secundum communem dialectum: & ita compositum inuenitur Hycsos: quidam uero dicunt eos Arabas esse. In alijs autem exemplaribus non reges significari comperi per appellationem Hyc, sed e diuerso captiuos declarari pastores. Hyc enim Aegyptiaca lingua, & hac quando denso sono profertur, captiuos aperte significat: & hoc potius uerisimile mihi uidetur, & historiae antiquae conueniens. Hos ergo quos praediximus reges, & eos qui pastores uocabantur, & qui ex eis fuere, obtinuisse Aegyptum ait annis undecim & quingentis. Post haec autem regum Thebaidis & Aegypti reliquae factam dicit super pastores inuasionem, & bellum maximum & diuturnum eis illatum. Sub rege uero cui nomen erat Alisfragmuthosis, uictos dicit pastores: & aliam quidem uniuersam Aegyptum perdidisse: inclusos autem in locum habentem mensuram iugerum decem milium, cui loco nomen est Auaris: Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atque robustissimo circumdedit pastores, quatenus & omnem possessionem munitam haberent, simul & praedam suam. Filium uero Alisfragmuthoseos Themosin conatum eos uic expugnare, cum quadringentis octoginta militibus armatorum eorum muros obsedisse. Cum uero obsidium desperasset, pacta cum eis fecisse, ut Aegyptum relinquentes, quo uellent innoxij omnes abirent. Illos uero his promissionibus impetratis, cum omni domo & possessionibus non minus ducenta quadraginta milia numero, ex Aegypto per desertum in Syriam iter egisse: & metuentes Assyriorum potentiam (tunc enim illi Asiam obtinebant) in terra quae nunc Iudaea uocitatur, ciuitatem aedificasse, quae tot milibus hominum sufficere posset, eamque Hierosolymam uocitasse. In alio uero quodam libro Aegyptiacorum Manethon hanc ipsam gentem,

h h tem,

tem, id est, qui uocabantur pastores, in sacris suorum libri captiuos ascriptos rectissime dixit. Nam antiquis progenitoribus nostris pascere mos erat: et pascualem habentes vitam, uocabantur ita pastores. Sed et captiui non temere ab Aegyptijs dicti sunt: quoniam progenitor noster Ioseph dixit ad regem Aegyptiorum, se esse captiuum: et fratres in Aegyptum posterius euocauit, rege precipiente. Sed de his quidem in alijs examinationem subtilius faciemus. Nunc autem huius antiquitatis producam testes Aegyptios, rursumque quomodo se habeant uerba Manethonis circa ordinem temporum aperte describam: sic enim ait: Postquam egressus est ex Aegypto populus pastorum ad Hierosolymā, expulsor eorum rex Themosis regnauit post haec annis uiginti quinque, et mensibus quatuor, et defunctus est. Assumpsitque regnū filius Chebron annis tredecim: post quem Amenophis uiginti et mensibus septem, huius autē soror Amesses annis uiginti uno, et mensibus nouem. Mephres autem x l l. et mensibus nouem. Mephramuthosis uiginti quinque, et mēsbis decē. Thmosis autem, nouē et mensibus octo. Amenophis uerō triginta, et mensibus decem. Orus uerō triginta sex, et mensibus quinque. Huius autem filia Acenchres, duodecim, et mēse uno. Rathotis uerō frater nouem. Acencheres autem duodecim, mensibus quinque. Acencheres alter duodecim, et mēsbis tribus. Armais uerō quatuor, et mēse uno. Armesis autē uno, et mensibus quatuor. Armesis uerō unum uerō sexaginta sex, et mensibus duobus. Amenophis nouendecim, et mensibus sex. Sethosis autem equestres et nauales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Aegypti constituit, et omnem ei aliam regalem contulit potestatem, tantummodo autem diademate uti prohibuit, et ne reginam matrem liberorum opprimeret imperauit, et ut abstineret etiam ab alijs regalibus concubinis. Ipse uerō ad Cyprum

prum & Phœnicen, & rursus contra Assyrios atque Medos castrametatus, uniuersos quidem, alios ferro, alios sine bello terrore magnæ uirtutis sibi met subiungauit: his uerò felicitatibus eleuatus confidentius incedebat, Orientales urbes ac prouincias subuertendo: multoq; tempore procedente Armais, qui in Aegypto fuerat derelictus, omnia contrà quàm frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nam & reginam uiolenter abiecit, & alijs concubinis sine paritate iugiter miscbatur: persuasusq; ab amicis & diademate utebatur, & fratri rebellabat. Is uerò qui constitutus erat super sacra Aegyptia, codicillos Sethosi misit, cuncta significans, & quia rebellaret ei suus frater Armais. Qui repēte ad Pelusium destinauit, & proprium tenuit regnum. Prouincia uerò uocata est ex eius nomine Aegyptus. Dicit enim quòd Sethosis Aegyptus uocabatur, Armais autem frater eius Danaus. Hæc quidem Manethon. Palam uerò est, ex prædictis annis tempore computato, quòd qui uocabantur pastores, id est, nostri progenitores, ex Aegypto liberati, antè tres & nonaginta atque trecentos annos hanc prouinciam inhabitauere, quàm Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquissimum Argiui esse confidant. Duas igitur res Manethon maximas pro nobis Aegyptijs literis protestatus est: primam quidem, quia aliunde uenerunt ad Aegyptum: dein egressum eorum exinde, ita temporibus antiquissimum, ut penè mille annis bellum præcedat Iliacum. Ea uerò quæ Manethon non ex Aegyptijs literis, sed (sicut ipse confessus est) ex fabulis quorundam sine nomine, adiecit, postea particulariter redarguam, ostendens ea sine uerisimilitudine esse mendacia. Sed uolo ab istis rursus migrare ad ea, quæ apud Phœnicas de nostro genere conscripta sunt, & eorum testimonio declarata. Sunt itaque apud Tyrios multorum annorum publicæ literæ, & conscriptiones diligentissimè cu-

Quorum unus, inquit, erat Ezechias pontifex Iudeorum: homo etate quidem quasi sexaginta et sex annorum, dignitate uerò apud contribules maximus, et animo sapientissimus, potentissimus ad dicendum, et circa causas sicut nullus alter expertus. Dicit etiam omnes sacerdotes Iudeorum qui decimas accipiunt, et uniuersa in communi gubernant, circa mille et quingentos existere. Rursus autem prædicti uiri faciens mentionem: hic, inquit, homo hunc honorem gerens, et assuetus esse nobiscum, assumens aliquos suorum, differentiam cunctam exposuit: et habitationem suam et conuersationem, quam scriptam habebat, pariter indicauit. Deinde palam facit Hecateum, quales circa leges existimus: et quia omnia sustinere, ne transcendamus eas, eligimus: et hoc esse optimum iudicamus. Dicit igitur hæc: Et male sæpius à finitimis audientes, et omnes contumelias passi à Persicis regibus et satrapis, non possunt mente mutari. Sed cum magna exercitatione, de his præcipue omnibus respondere parati sunt. Perhibet autem etiam indicia fortis animi circa leges non parua, dicens, Alexandro quondam in Babylone constituto, et uolente Bel templum quod corruerat renouare, cunctisque militibus similiter rudera portare præcipiente, solos Iudeos hoc facere non sustinuisse: sed etiam multas plagas, et detrimenta pertulisse non modica, donec eis agnoscente rege securitas præberetur. Qui dum ad prouinciam, inquit, propriam reuersi fuissent, templa et altaria fabricata omnia destruxere. Et pro alijs quidem multam satrapæ exoluere, pro alijs uerò ueniam consecuti sunt. Adijcit autem, quòd merito ob hæc mirabiles sint. Et quòd gens nostra fuit multorum hominum numero copiosa: sed multa millia nostrorum traducta, in Babylonia Persæ primum collocarunt: nec pauca etiam morte Alexandri in Aegyptum et Phoenicem sunt translata, propter seditionem in Syria factam. Idem

uir

uir & magnitudinem prouinciæ quam incolimus, pulchritudinemq; narrauit. Penè decies trecenta milia, inquit, iugera terrarum optimarum uberrimæ prouinciæ possidere noscuntur. Iudæa nanque huius est amplitudinis. Et quia etiam ciuitatem ipsam Hierosolymorum spatiosam & maximam olim inhabitamus, & uirorum multitudine copiosam, necnon & templi constructionem, idem ipse sic refert: Sunt autem Iudeorum & aliæ quidem multe munitiones per prouinciam, atque uici. una uerò ciuitas munitissima, habens præcipue circuitum quinquaginta stadiorum, in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta milia, nomine Hierosolyma. Est autem in media ciuitate lapidea quadriporticus, centum per circuitum cubitorum, habens etiam duplices ianuas: in qua ara est quadranguli figuratione composita ex lapidibus non dolatis, sed collectis, unumquodq; latus uiginti cubitorum latitudinem habens, altitudinem uerò decem. & circa eam maxima fabrica, ubi altare est constitutum & tandelabrum, utraque aurea, duorum talentorum pondus habentia: & inextinguibile lumen noctibus & diebus. Simulachrum uerò aut aliquod anathema ibi nequaquam est, nec ulla plantatio. nullus ibi ueluti lucus, aut aliquid huiusmodi. Habitant autem in eo & noctibus & diebus sacerdotes, quasdam purificationes agentes, & omnino uinum non bibentes in templo. Insuper autem, quia & cum Alexandri regis successoribus postea militarunt, testatur hoc modo, dicens, ea quæ cognouerit à uiro Iudæo in expeditione constituto: eulæ uerba subiiciam. Ait enim: Me siquidem cunte ad mare rubrum, unà secutus est quidam cum alijs equestrium Iudeorum nos deducentium, nomine Mosollamus, uir animosus, inter omnes sagittarios Græcos & Barbaros præcipuus. Is igitur homo properantibus multis

Hunc peremit Itobalus Astarta sacerdos: qui cum uixisset annis sexaginta octo, regnavit annis triginta duobus. Huic successit Badexorus filius: qui cum uixisset annis $\times \text{ L V.}$ regnavit sex. Huic successor factus est Metinus filius: qui cum uixisset triginta duobus, novem regnavit annis. Huic successor fuit Pygmalion, qui annos egit in sua uita quinquaginta sex, ex quibus $\times \text{ L.}$ tenuit principatum. Huius regni anno septimo, soror Dido in Africa ciuitatē edificauit Carthaginē. Itaq; colligitur tempus à regno. Hiramī usq; ad edificationem Carthaginis, annorum centum quinquaginta quinque, et mensium octo. Quum uerò duodecimo anno huius regni, in Hierosolymis edificatum sit templum, sit ab edificatione templi usque ad constructionem Carthaginis tempus annorum centum quadraginta trium, mensium octo. Testimonio siquidem Phœnicum quid amplius oportet apponi? Cernitur ipsa ueritas fortiter approbata: et multo clarius apparet, quoniam præcedit constructionem templi progenitorum nostrorum ad prouinciam hanc aduentus. Cum enim eam uniuersam bello tenuissent, tum demum templū edificare cœpere: et hæc aperte ex literis sacris etiam à me in Antiquitate manifestata sunt. Nunc itaque sunt dicenda ea, quæ apud Chaldæos noscuntur esse conscripta, et de nobis in historia sunt relata. Quæ multam habent cōcordiam cum nostris uoluminibus, etiam de alijs rebus. Testis autē horum est Berosus, uir genere quidem Chaldæus, notus autem eis, qui doctrinæ eruditioniq; congaudent: quoniam de astronomia et de Chaldæorum philosophia ipse Græcas conscriptiones edidit. Igitur Berosus antiquissimas secutus historias, de factō diluuiō, et hominum in eo corruptione, sicuti Moyses, ita conscripsit: simul et de arca, in qua generis nostri princeps seruatus est, deuectā scilicet ea in summitatē montium Armeniorum. Deinde scribens eos qui ex Noë

Ptolemæo Lago cum exercitu, & multis hominibus, cum custodire debuerint ciuitatem, eis stultitiam obseruantibus, prouincia quidem domirum suscepit amarissimum: lex uerò manifestata est malam habere sollemnitatem. huiusmodi autem casus, præter illos, alios quoq; docuit uniuersos: ut tunc ad somnia & opiniones quæ tradebantur de lege confugiant, dum circa res necessarias ratio nihil ualet humana. Hoc quidem Agatharchidi uidetur esse ridiculum: eis autem qui hæc examinant integrius, apparet magnum, & præcipua laude dignissimum: si & saluti & patriæ quidem, custodiam legum pietatemq; diuinam præponere concupiscant. Quod uerò non ignorantes quidam conscriptorum gentem nostram, sed propter inuidiam quasdam ob similes causas memoriam nostri omiserunt, hoc iudicium me arbitror esse præbiturum. Hieronymus enim qui de successoribus conscripsit historiam, ipso tempore quo Hecateus fuit: & amicus existens regis Antigoni, Syriæ præsidebat. Verum Hecateus quidem etiam librum conscripsit de nobis: Hieronymus autem nequaquam nostri in historia meminit, licet penè in ipsis locis nutritus esset: In tantum uoluntates hominum differebant. Alter nanq; dignos existimauit de quibus diligenter memoriæ proderet: alterum uerò omnino circa ueritatem quædam passio cernitur obscurasse. Sufficiunt tamen ad probationem antiquitatis nostræ, Aegyptiorum & Chaldeorum atq; Phœnicum historia, & super illas Græcorum pariter conscriptiones. nam præter supradictos, Theophilus etiam, & Theodotus, & Mnaseas, & Aripheas, & Hermogenes, & Euemerus, & Conon, & Zopyrion, & multi fortasse alij (non enim ego omnibus libris incubui) non obiter nostri fecere mentionem. Plurimi nanq; prædictorum uirorum, ueritate quidem antiquarum rerum frustrati sunt, quia lectioni sacræ nostrorum non incubuere librorum: commu-

nissimis Babylonie locis edificare : ipse uero ex manubijs templum Beli ac reliqua magnificentissime excoluit : & ceteri uero alteram extrinsecus adiecit . Et proniso ne posthac possent hostes fluminem conuertere & ad urbem accedere, tres interiori ciuitati per circuitum muros, totidem exteriori, hos cocto lere, illos addito etiam bitumine, circumdedit: tum sic communita portas que uel templum deceant, addidit: ad hoc iuxta paternam regiam, alteram sumptuosiorē multo amplioremq; extruxit: cuius ornatum exponere fortasse longum esset: illud memoratu dignum, quod hæc adeo superba supraq; fidem magnifica, quindecim dierum spatio perfecta est . In ea lapideas moles excelsas excitauit, aspectu montibus asimiles, omniq; genere arborum confitas. Hortum quoque pensilem fecit, fama nobilem: eo quod uxor eius montanum prospectum desideraret, in Medorum regione educata. Hæc itaque retulit de prædicto rege, & multa super hæc in libro Chaldaicorum : in quo culpatores Græcos, quasi uane arbitratos, à Semiramide Assyria Babylonem edificatam, & mira opera ab illa circa eam fuisse constructa, falsè conscripsisse dicens. Ipsam certè Chaldeorum conscriptionem fide dignam existimandum est, quando cum archiuis Phœnicum concordare uidentur, quæ ex Beroso conscripta sunt de rege Babyloniorum : quoniam & Syriam & uniuersam Phœnicen ille subuertit. In his sanè consonat & Philostratus in historijs, dum Tyriæ meminit obsidionis : & Megasthenes in quarto Indicorum, ubi declarare contendit, prædictum regem Babyloniorum Herculem fortitudine & astum magnitudine præcessisse. Dicit enim eum & maximam Africæ partem, & Hispaniam subiugasse . Quæ uero de templo Hierosolymorum relata sunt, & concrematum esse Babylonij, & captum rursus edificari Cyro tenente Asiæ principatum, ex dictis Berosi declaramus. Sic enim in tertio

in tertio libro dicit: Nabuchodonosor itaque posteaquam inchoauit predictum murum, incidens in languorem, de uita migravit, cum regnasset annis tribus et quadraginta. Huius regni, dominus effectus filius eius Euehmaradochus, propter iniquitates et libidines passus insidias à marito sororis sue Niriglissoroore peremptus est, cum duobus regnasset annis. Quo defuncto, sumens regnum qui ei fecit insidias Niriglissoroor, annis regnavit quatuor. Huius filius Laborosardochus, principatum quidem tenuit puer existens mensibus nouem: insidias uerò passus, eò quòd nimis appareret malorum esse morum, ab amicis extinctus est. Hoc itaque perempto, conuenientes hi qui fecerant insidias, communi suffragio regnum tradidere Nabonido cuidam, qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muri circa fluuiũ Babyloniæ ciuitatis ex latere cocto et bitumine sunt constructi. Cuius regni anno septimodecimo egressus Cyrus ex Perside cum magno exercitu, uniuersa Asia subacta, impetum fecit in Babyloniã urbem. Sentiens autem Nabonidus inuasionem eius et occurrès cum exercitu suo, atque congressus pugna, uictus et cum paucis fugatus inclusus est in Borsippesium ciuitate. Cyrus autem Babyloniã obsidens, et deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eò quòd nimis uideretur munita, et esset ad capiendum ualde difficilis, reuersus est ad Borsippum, Nabonidum expugnaturus. Nabonido uerò oppugnationem non expectante, sed prius supplicante, usus clementia Cyrus, et dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum à Babylone. Nabonidus itaq; reliquum uite tempus in illa prouincia conuersatus est. Hæc concordant cum nostris. Scriptum nanque in eis est: quòd Nabuchodonosor decimo octauo regni sui anno, templum nostrum ad desolationem usque perduxit, et fuit exterminatum annis septem. Secundo uerò anno regni Cyri fundamentis depositis,

rurſus ſecundo regni Darij anno perfectum eſt. Hiſ prolatis,
 adijciam etiã Phœnicum hitorias : non enim probationum
 abundantia relinquenda eſt : eſt enim dinumeratio in illis an-
 norum : ſic enim habent : Sub rege Ithobalo Nabuchodono-
 ſor obſedit Tyrum annis tribus et decem. Poſt hunc regna-
 vit Baal annis decem. Poſt hunc iudices conſtituti ſunt, et in-
 dicauere hi. Ecnibalus Baſlechi, menſibus duobus: Chelbiſ Ab-
 dei, menſibus decem: Abbarus pontifex, menſibus tribus: Myt-
 tonus et Geraſtus Abdilimi iudices, annis ſex : inter quos re-
 gnauit Balatorus anno uno : quo moriente, mittentes euoca-
 uere Merbalm ex Babylone, et quatuor regnauit annis.
 Eo quoque moriente, euocauere fratrem eius Iromum, qui re-
 gnauit annis uiginti. Sub hoc Cyrus Perſarum habuit impe-
 rium. Quapropter omne tempus eſt annorum quinquaginta
 quatuor, et menſium trium. Septimo ſiquidem anno regni
 ſui Nabuchodonofor coepit obſidere Tyrum. Quartodecimo
 autem anno regis Iromi, Cyrus Perſarum tenuit principatum.
 Conſonant igitur quæ de templo ſcripta ſunt à Chaldeis ac
 Tyrijs, cum literis noſtris. manifeſtum uerò et ſine conten-
 tione teſtimonium eſt, de prædicta noſtri generis antiquitate.
 Et hiſ quidem qui non ualde contendunt, ſufficere iudico quæ
 præmiſſa ſunt. Oportet autem non credentibus barbaricis con-
 ſcriptionibus, ſed ſolis Græcis fidem habendam eſſe dicenti-
 bus, adhuc multos exhibere teſtes, etiam Græcos, ſcientes no-
 ſtrum genus, et opportuno tempore eiſ habentes mentio-
 nem. Pythagoras igitur Samius, cum ſit antiquus quidem en-
 te, ſapientia uerò et diuina pietate philoſophos omnes ex-
 cellens, non ſolum quæ noſtra ſunt agnouiffe manifeſtus eſt.
 ſed etiam emulatus ea ex multis apparet. Et eiſ quidem con-
 ſcriptio nulla reperitur. multi tamen de eo retulere : quorum
 inſignior eſt Hermippus, uir circa omnem hitoriam diligen-
 tiſſimus

tissimus indagator. Refert itaq; in primo de Pythagora libro, quòd Pythagoras uno familiarium suorum defuncto, nomine Calliphonte, genere Crotoniate, illius animam dicebat secum degere die noctuq;: & quòd præciperet, ut non transiret locum, ubi asinus lapsus esset, & ab aqua sæculenta semetipsum abstineret, & ab omni blasphemia recederet. Deinde sequitur: Hæc autem agebat atque dicebat, Iudæorum & Thracum opiniones imitatus ac transferens in seipsum. Dicitur enim uere, quòd ille uir multas Iudæorum leges in suam transtulit philosophiam. Fuit autem etiam per ciuitates non ignota olim gens nostra: & multi iam mores ad quasdam transierunt, & emulatione digni à nonnullis habebantur. Quod manifestat Theophrastus in his, quæ scripsit de legibus. Ait enim, quia prohibent Tyriorum leges & peregrino sacramento iurare. Inter quæ sacramenta cum quibusdam alijs etiam iusiurandum, quod corban appellatur, enumerat: apud nullos autem hoc inuenitur iuramentum, nisi apud Iudæos solos: quod interpretatur ex Hebraica lingua, donum Dei. Verùm neq; Herodotus Alicarnassæus nostram ignorauit gentem, sed quodammodo eius meminisse cognoscitur. De Colchis enim referens, in secundo libro sic dicit: Soli autem inter omnes Colchi, & Aegyptij & Aethiopes, uerenda ab initio circuncidunt. Phœnices uerò, & Syri in Palestina confitentur hoc ab Aegyptijs didicisse. Syri autem, qui circa Thermodoontem & Parthenium fluuium commorantur, & his uicini Macrones, à Colchis dicuntur nuper didicisse. Hi nanque sunt inter homines soli, qui circunciduntur: & isti sicut Aegyptij facere uidentur. De Aegyptijs autem, & Aethiopibus dicere non possum, utri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros, qui in Palestina sunt, circuncidi. omnium autem qui habitant Palestinam, soli Iudæi circunciduntur. hoc igitur sciens, de ipsis dixit.

Quin

Quin et Chœrilus, antiquus poëta, meminit de gente nostra, dicens quod militauerunt nostri maiores cum Xerxe Persarum rege contra Græcos: et enumerans uniuersas gentes, nouissimam nostram posuit, ita dicens:

Huius miranda specie gens castra secuta,

Phœnissam ignoto linguam mittebat ab ore.

Sedes huic Solymi montes, stagnum prope uastum.

Tonsa caput circum, squallenti uertice equini

Exuias capitis duratas igne gerebat.

Palàm ergo est, sicut arbitror, quia nostri meminere, eò quod et Solymi montes in nostra regione sunt constituti, in quibus habitamus, et stagnum, quod dicitur Asphaltites. Hoc enim inter omnes stagnum in Syria latius atque maius est. Et Chœrilus quidem ita nostri meminit. Quod autem non solum sciebant Iudeos, sed etiam in quotquot inciderent, admirabantur, non è uulgo Græci, sed ob sapientiam celebres, ostendere facile est. Clearchus enim Aristotelis discipulus, et peripateticorum nulli secundus, in primo libro de somno, dicit Aristotelem doctorem suum de quodam uiro Iudeo ita referre: et ipsi Aristoteli eundem sermonem ascribit, quod ita conscriptum est. Sed alia quidem longum est dicere. Que uerò habere potuerant illius admirationem quandam atque philosophiam, ea duco operæpretium referre. Et Hyperochides: uehementer, inquit, audire desideramus uniuersi. Igitur secundum præcepta, Aristoteles inquit, rhetorica, eius genus primo indicabimus, ne reluctemur doctoribus præceptorum. Dic, inquit Hyperochides, ita si placet. tum ille. genere igitur Iudæus erat, è Cœlesyria: qui sunt ex propagine philosophorum Indorum, uocanturque (ut aiunt) philosophi, apud Indos Calani, apud Syros autem Iudæi nomen accipientes à loco. locus enim ubi habitant, appellatur Iudæa. nomen uerò eorum ciuitatis

mitatis ualde difficile est: uocant enim eam nomine Hierusalem. Is igitur homo multos hospitio recipiens, & de superioribus ad maritima descendens, grauissimus erat non solum eloquio, sed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Asiam, quum diuinus homo uenisset ad ea loca, confabulari coepit nobiscum, & cum alijs scholasticis eorum sapientiam tentans: cumq; multi eruditorum congregarentur, tradebat potius aliquid eorum quæ habebat. Hæc ait Aristoteles apud Clearchum: & super hæc multam ac mirabilem continentiam Iudæi uiri in cibus & castitatem narrat. Licet autem uolentibus hæc ex ipsius lectione cognoscere. ego enim refugio plus quam decet inferere. Clearchus igitur facta digressionem, cum aliud propositum haberet, nostri generis ita meminit. Hecateus autem Abderita, uir philosophus simul & circa actiones industrius, cum Alexandro rege nutritus, & cum Ptolemæo Lagi commoratus, non obiter, sed integrum de ipsis Iudæis conscripsit librum. Ex quo uolo breuiter quædam eorum quæ ab eo sunt dicta percurrere. Sed primum tempus ostendam. Meminit enim prælij, quo circa Gazam Ptolemæus confligit cum Demetrio, quod utiq; contigit undecimo quidem anno post mortem Alexandri, Olympiade uerò septima & decima atq; centesima, sicuti refert Castor. adiiciens enim hanc Olympiadem, dicit: Sub hac Ptolemæus Lagi uicit in Gaza prælio Demetrium Antigoni, qui uocabatur Poliorcetes. Alexandrum uerò profitentur uniuersi centesima & quartadecima Olympiade fuisse defunctum. Palam ergo est, quia & secundum illud tempus, & sub Alexandro genus florebat nostrum. Dicit igitur Hecateus, quia post prælium ad Gazam, Ptolemæus locorum quæ sunt circa Syriam dominus est affectus. Et multi hominum cognoscentes mansuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficisci ad Aegyptum, & rebus communicare uoluerunt.

Quorum

Quorum unus, inquit, erat Ezechias pontifex Iudeorum: homo etate quidem quasi sexaginta et sex annorum, dignitate uero apud contribules maximus, et animo sapientissimus, potentissimus ad dicendum, et circa causas sicut nullus alter expertus. Dicit etiam omnes sacerdotes Iudeorum qui decimas accipiunt, et uniuersa in communi gubernant, circa mille et quingentos existere. Rursus autem predicti uiri faciens mentionem: hic, inquit, homo hunc honorem gerens, et assuetus esse nobiscum, assumens aliquos suorum, differentiam cunctam exposuit: et habitationem suam et conuersationem, quam scriptam habebat, pariter indicauit. Deinde palam facit Hecataem, quales circa leges existimus: et quia omnia sustinere, ne transcendamus eas, eligimus: et hoc esse optimum iudicamus. Dicit igitur hæc: Et male sepius à finitimis audientes, et omnes contumelias passi à Persicis regibus et satrapis, non possunt mente mutari. Sed cum magna exercitatione, de his precipue omnibus respondere parati sunt. Perhibet autem etiam indicia fortis animi circa leges non parua, dicens, Alexandro quondam in Babylone constituto, et uolente Beli templum quod corruebat renouare, cunctisque militibus similiter rudera portare precipiente, solos Iudeos hoc facere non sustinuisse: sed etiam multas plagas, et detrimenta pertulisse non modica, donec eis agnoscente rege securitas præberetur. Qui dum ad prouinciam, inquit, propriam reuersi fuissent, templa et altaria fabricata omnia destruxere. Et pro alijs quidem multam satrapæ exoluere, pro alijs uero ueniam consecuti sunt. Adijcit autem, quod merito ob hæc mirabiles sint. Et quod gens nostra fuit multorum hominum numero copiosa: sed multa millia nostrorum traducta, in Babylonia Persæ primum collocarunt: nec pauca etiam morte Alexandri in Aegyptum et Phoeniciam sunt translata, propter seditionem in Syria factam. Idem

secundum præmonitionem uatis, tamen cum à sectione lapidum sunt egressi, & provinciam percipere, omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illum odio habebant, seorsum magis insidiari potuissent, non omnibus bellum inferre, cum scilicet plurimi existentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare decreuere, non tamen contra Deos impietatem gerere præsumebant: nec contraria suis agere legibus, in quibus educati esse noscuntur. Oportet itaq; nos Manethoni gratias agere: quoniam huius iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi, sed illos ipsos Aegyptios esse probat, & maxime sacerdotes, atq; iurisiurandi uinculum illorum multitudine conuenisse. Illud autem quomodo non irrationabile est? Domesticorum quidem & amicorum nemo cum illis rebellauit, nec periculatorum belli particeps factus est: sed misere maculatos ad Hierosolymam, ut ab eis auxilia poscerent. quam amicitia aut societate intercedente? hostes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confestim (ut ait) uocantibus morem gesserunt, nempe inducti pollicitationibus, quod Aegyptum occupaturi essent: quasi ipsi non admodum eius regionis gnari essent, ex qua per uim pulsi fuerant. qui si tum miseram aut egenam uitam egissent, merito fortasse negotium aggressi essent. cum autem urbem habitarent fortunatam, & agrum amplum meliorem Aegypto colerent, quid tandem erat, cur ob ueteres hostes, eosq; corporibus affectis, quales nemo domesticos ferat, periculum adirent: neq; enim futuram regis fugam præsciebant. nam (ut ipse dixit) filius Amenophis cum trecentis milibus ad Pesulium occurrebat. & hoc quidem omnino sciebant, qui proficiscebantur: mutationem uero propositi & fugam unde coniectare poterant? Deinde occupatis horreis Aegypti, multa mala fecisse ait Hierosolymitanū exercitum

multis pariter, & quodam uate augurium captante, & petente ut cuncti starent, interrogauit, cur substitissent omnes. Ostendente uerò ei uate auem quam intuebatur, atque dicente: quod si quidem expediret eis ut manerent omnes, staret auis: si uerò surgens antèrius euolaret, procederent: si uerò post tergum iret, recedere cunctos oporteret: rursum tacens, arcumq; trahens, sagittam emisit: & auem percussam interemit. Indignantibus uerò uate & quibusdam alijs, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infauitissimam auem sumentes in manus? hæc enim suam salutem nesciens, de nostro itinere nobis prosperitatem potuit indicare? Si enim præscire futura ualisset, in hunc locum nequaquam uenisset, metuens ne sagitta à Mossollamo Iudæo periret. Sed Hecatei testimonia iam quiescant. facile namq; est, uolentibus ipsum librum legere, & hæc apertius inuenire. Non uerò me pigebit Agatharchidem introducere, licet homo minimè malus, ut ei uisum est, nobis detraxisse uideatur. Is enim narrans de Stratonice, quemadmodum uenit in Syriam à Macedonia uiro suo Demetrio derelicto: Seleuco autem uxorem eam ducere nolente, quod illa sperabat, exercitu eius in Babylonia posito, circa Antiochiam bella mouit. Deinde quomodo reuerso rege Antiochia capta, in Seleuciam illa fugiens, cum posset uelocius abnauigare, somnia prohibita ne faceret, capta atque defuncta est. Hæc ergo prædicens Agatharchides, & derogans superstitioni Stratonices, uisitur exemplo generis nostri, sic scribens: Qui uocantur Iudæi, habitant omnium munitissimam ciuitatem, quam uocare Hierosolymam provinciales solent. Hi uacare consueti sunt septima die, & neque arma portare in prædictis diebus, neque terre culturam contingere, neque alterius cuiuspiam curam habere patiuntur. sed in templis extendentes manus, adorare usque ad uesperam soliti sunt. Ingrediente uerò in ciuitatem

Ptolem

Ptolemaeo Lago cum exercitu, & multis hominibus, cum custodire debuerint ciuitatem, eis stultitiam obseruantibus, provincia quidem domirum suscepit amarissimum: lex uerò manifestata est malam habere solennitatem. huiusmodi autem casus, præter illos, alios quoq; docuit uniuersos: ut tunc ad somnia & opiniones quæ tradebantur de lege confugiant, dum circa res necessarias ratio nihil ualet humana. Hoc quidem Agatharchidi uidetur esse ridiculum; eis autem qui hæc examinant integrius, apparet magnum, & præcipua laude dignissimum: si & saluti & patriæ quidem, custodiam legum pietatemq; diuinam præponere concupiscant. Quod uerò non ignorantes quidam conscriptorum gentem nostram, sed propter inuidiam quasdam ob similes causas memoriam nostri omiserunt, hoc indictum me arbitror esse præbiturum. Hieronymus enim qui de successoribus conscripsit historiam, ipso tempore quo Hecataeus fuit: & amicus existens regis Antigoni, Syriæ præsidebat. Verum Hecataeus quidem etiam librum conscripsit de nobis: Hieronymus autem nequaquam nostri in historia meminit, licet penè in ipsis locis nutritus esset: In tantum uoluntates hominum differebant. Alter nanq; dignos existimauit de quibus diligenter memoriæ proderet: alterum uerò omnino circa ueritatem quædam passio cernitur obscurasse. Sufficiunt tamen ad probationem antiquitatis nostræ, Aegyptiorum & Chaldaeorum atq; Phœnicum historiæ, & super illas Græcorum pariter conscriptiones. nam præter supradictos, Theophilus etiam, & Theodotus, & Mnaseas, & Aripheas, & Hermogenes, & Euemerus, & Conon, & Zopyrion, & multi fortasse alij (non enim ego omnibus libris incubui) non obiter nostri fecere mentionem. Plurimi nanq; prædictorum uirorum, ueritate quidem antiquarum rerum frustrati sunt, quia lectioni sacræ nostrorum non incubuere librorum: commu-

deos in Syriam numero circiter c c. milia , et patrem Amenophin ex Aethiopia recepisse. Et haec quidem Chæremôn. Reor autem ex his ipsis quæ acta sunt amborum uanitatem apparere. Si quid enim ueritatis subesset , impossibile erat in tantum eos discrepare. at qui mendacia componunt, non aliorum scriptis consona scribunt , sed quæ ipsis libet confingant. ille igitur regiam cupiditatem uidendi Deos , ait initium fuisse pollutos eiiciendi. Chæremôn autem suum de Iside somnium finxit. et ille quidem Amenophin dicit indixisse regi purificationem : hic uerò Phritiphauten. iam multitudinis numerus sanè bellè congruit, illo lxx. milia referente, hoc ccl. Præterea Manethon primum in lapidicinas eiectos pollutos, deinde ad Auarim habitandam traductos, ac reliqua Aegypto bello uexata, tum demum acciuisse dicit à Hierosolymitis auxilia: Chæremôn , Aegypto decedentes circa Pelusium inuenisse ccc = lxx. milia hominum ab Amenophi relictâ, ac cum illis rursus Aegyptum inuasisse : Amenophinque in Aethiopiam fugisse. Quod uerò egregium est, ne illud quidem, quinam et unde erant tam numerosus exercitus dixit, Aegyptij ne an externi: neque causam indicauit , ob quam eos rex in Aegyptum inducere noluit : qui de leprosis et Iside somnium confinxit. Moysi uerò et Iosephum, quasi eodem tempore simul expulsam Chæremôn adiunxit, et quidem quatuor ætatibus ante Moysen defunctum, quarum sunt anni ferè clxx. Quin et Rhameses Amenophis filius, secundum Manethonem quidem adolescens bellum administrat cum patre , et cum eodem exulat fugâ elapsus in Aethiopiam. Hic autem fingit eum post patris abitum in spelunca quadam natum, et postea prælio uictorem, et Iudeos in Syriam expellentem numero circiter cc. milia. O facilitatem. neque enim prius quinam erant illa ccc lxx. milia dixit, neque quomodo cccclxxx. milia perierint : in acie ne cecid

ceciderint, an ad Rhameffen transfugerint. quod uerò maxime mirum est, ne cognoscere quidem ex eo licet, quosnam uocet Iudeos, uel utris eorum det hanc appellationem: illis ne CCL. milibus leproforum, an his CCCLXXX. milibus, quæ circa Pelasium erant. Sed stultum fortasse sit redarguere eos, qui à semetipsis redarguti sunt. ferendum enim erat utcumq; si ab alijs coarguti fuissent. His addam Lysimachum, idem quidem habentem cum prædictis argumentum mendacij, uerum enormitate figmenti illos uincens. unde apparet eum magno odio confinxisse. dicit enim: Qua tempestate Bocchoris in Aegypto regnabat, populum Iudeorum, quod essent lepra, scabie, & alijs quibusdam morbis infecti, ad templa confugisse, ut mendicatio alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, sterilitatem in Aegypto accidisse. Bocchorim uerò Aegyptiorum regem ad Ammonem, scitatum oracula de sterilitate, misisse. responsum uerò à Deo, repurganda esse templa ab hominibus impuris & impijs, eiectionis eis à templis in loca desertæ. Cæterum scabiosos, ac leprosos mergendos, tanquam sole horum uitam ægre ferente: & templa expianda: atq; ita fore ut terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accersitisq; sacerdotibus ac sacrificijs, iussisse collectis impuratis, hos militibus tradi deportandos in desertum: leprosos uerò ac impetiginosos plumbeis laminis inuolutos in pelagus deijci. quibus submersis, reliquos congregatos & in loca desertæ expositos esse, ut perirent. eos habito concilio consultasse de seipsis: & nocte superueniente, accensis ignibus, ac lucernis custodias agitasse: sequentiq; nocte ieiunatum, ut numen propitium eos seruaret. Insequenti uerò luce à Mose quodam consilium datum, irent conferti una uia, usq; dum ad loca culta peruenirentur. tum præcepisse eum, ne cui hominum in posterum beneuoli essent, utq; consilium malum potius quam bonum darent:

Deor

protulerat. Themusis enim erat rex, quando egressi sunt. Et ab hoc tempore, regum qui postea fuere, anni sunt trecenti nonagintatres, usq; ad fratres nomine Sethonem, & Hermæum: quorum Sethonem quidem Aegyptum, Hermæum uerò Danaum denominatum dicit: Quem expellens, inquit, Sethon, regnavit annis quinquaginta & nouem: & post hunc senior est filijs Rhampses annis sexaginta sex. Ante tot igitur annos egressos ex Aegypto patres nostros confessus, deinde Amenophin adiiciens regem, hunc ait & Deorum fuisse contemplatorem, sicut Orum quendam priorum regum: & impleisse desiderium eius sacerdotem Amenophin natum ex patre Papiro: qui uidebatur quasi diuina participare natura, secundum sapientiam præscientiamq; futurorum. Et dixisse regi hunc cognominem, quòd posset uidere Deos, si prouinciam à leprosis & alijs maculatis hominibus purgare contenderet. In quo letatum regem, omnes dicit corpore debiles ex Aegypto congregasse, & fecisse multitudinem numero L x x x. milia. Eosq; ad sectiones lapidum in partem Nili Orientalem misisse: simul & alios Aegyptios, quibus hoc erat iniunctum. Fuisse autem quosdam inter eos etiam eruditorum sacerdotum lepra perfosos ait. Amenophin uerò illum sapientem dininumq; uirum refert timuisse & erga semetipsum & erga regem Deorum indignationem, qui aperte suaferat eis uim fieri: & dixisse, quoniam auxiliarentur quidam maculatis hominibus, & Aegyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc cum non quidem præsumpisse regi dicere, sed de his hominibus conscriptum reliquisse librum, ac sibi mortem consciuisse. & propterea regem in anxietatem maximam peruenisse. Deinde ad uerbum hæc refert. Itaq; rogatus rex, ut ad requiem & tutamen eorum secerneret ciuitatem, desertam urbem, quæ fuerat pastorum, nomine Auarim, præbuit eis. Est autem hæc ciuitas

mitas secundum theologiam antiquam, Typhonis. Porro illi in hanc ingressi, & locum hunc ad rebellandum optimum, duces sibi met quendam Heliopolitanorum Pontificum Osarsiphum constituere, & huic se obedire in omnibus iurauerunt. at ille primum quidem eis legem posuit, ut neq; Deos adorarent, neq; ab animalibus, quæ præcipue sacra apud Aegyptios erant, se penitus abstinere: nulliq; copularentur nisi cum quibus socius habere uidebantur. Hæc autem sentiens, & alia plura, maxime Aegyptiorum consuetudinibus inimica, præcepit multo opere muros edificari ciuitatis: & ad bella preparari contra Amenophin regem. Ipse uero assumens secum etiam alios sacerdotes, & maculatorum quosdam, misit legatos ad pastores: qui uidebantur à Thémuse rege depulsi ad Hierosolymorum urbem, causas suas & aliorum qui simul fuerant exhonoriati significans, & poscens ut pariter contra Aegyptum castrametarentur, promisitq; eos fore uenturos: primum quidem in Auarim progenitorum suorum prouinciam, & necessaria populis abundantius exhibenda: pugnaturus autem opportuno tempore, & prouinciam facillime subdituros. Illi uero letitia cumulati, omnes alacriter usq; ad ducenta milia uirorum pariter sunt egressi: & non post multum ad Auarim usq; uenere. Amenophis autem Aegyptiorum rex, dum illorum audisset inuasionem, non mediocriter perculsus est, dum recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Paph. Et primum quidem congregans Aegyptiacam plebem, facto consilio cum principibus eorum animalia sacra, & quæ præcipue à sacerdotibus honorabantur, ante præmisit: & sacerdotibus particulariter iussit, ut simulacra eorum caute celarent. Filium uero Sethonem, qui etiam Rameßes à Rampse patris nomine uocabatur, cum quinq; esset annorum, apud suum commendauit amicum. Ipse uero transiens cum alijs

Aegyptijs, usq; ad trecenta milia uirorum, bellatoribus uir
occurrens, congressus non est. Putans enim semetipsum contra
Deum pugnare, retrorsum reuersus uenit ad Memphim: & su-
mens Apim & alia sacra, mox in Aethiopiam cum uniuersis na-
uibus & multitudine uenit Aegyptiorum. Per gratiam nanq;
erat ei subiectus Aethiopum rex: propter quod suscipiens
etiam populum uniuersum, praeuit alimenta hominibus neces-
saria, quae prouincia ministrabat, & ciuitates ac uicos, qui ad
fatale illud x l l l annorum exilium sufficerent. Et in Aethio-
pia quidem haec gesta sunt. Solymitae uero descendentes cum
uiris pollutis Aegyptiorum, sic pessime hominibus usi sunt, ut
eorum uictoria esset pessima his, qui tunc eorum impietates in-
spiciebant. non solum etenim ciuitates & uicos concremauere,
sacrilegia facientes, & Deorum idola deuantantes, sed etiam
ipsa sacra animalia quae colebantur crudelissime discerperunt,
peremptores & occisores horum sacerdotes atq; prophetas
esse cogentes, quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaq;
quod politiam & leges eis composuit sacerdos quidam, genere
Heliopolites, nomine Osarsiphus, uocatus ex nomine Osireos
Heliopolitani Dei: qui dum conuersus fuisset ad hoc genus, mu-
tauit nomen, & uocatus est Moses. Quae igitur Aegyptij de
Iudaeis ferunt, haec sunt. Sed & multa breuitatis causa praeter-
eo. Dicit autem rursus Manethon, quia postea Amenophis ex
Aethiopia digressus est cum magna uirtute: simul & filius
eius Rampses, & ipse habens magnum exercitum. Et con-
gressi contra pastores atq; pollutos, uicerunt eos: & multis
caesis persecuti sunt eos usq; ad Syriae fines. Haec equidem &
huiusmodi Manethon conscripsit. Quia uero anilia loqui-
tur deliramenta, atq; mentitur, aperta ratione monstrabo:
illud primo distinguens, quod postea referendum est. Is enim
concessit nobis, atq; proptus est, quod ab initio non fuerint
Aegypt

Aegyptij genere, sed extrinsecus illuc aduenissent, & Aegyptum obtinuisent, & ex ea rursus egressi sint nostri progenitores. quod uero nobis postea permixti non sunt Aegyptij corpore debilitati: & quod ex his non fuit Moses, qui populum eduxit ex Aegypto, sed ante multas generationes extitit, per ea quae ipse dixit, conabor ostendere. Primam itaque causam posuit figmenti ridiculam. Rex enim, inquit, Amenophis concupiuit uidere Deos. quos putas? siquidem qui apud eos solennes erant, Bonem, & Hircum, & Crocodilos, & Cynocephalos, uidebat. caelestes autem quomodo poterat? & cur hoc habuit desiderium? quia utique & prior rex alter hos uiderat? Ab illo ergo audiens, quales essent, & quemadmodum eos uidisset, noua nequaquam egebat arte: sed forte sapiens erat ille uates, per quem haec rex posse agere confidebat. quod si ita fuisset, quomodo impossibilem concupiscentiam non praesciuit? non enim euenit quod uoluit. Proinde quam rationem habere potuit, ut propter mutilos aut leprosos ei inuisibiles essent? Irascuntur enim propter impietates, non propter corporum uitia. Deinde, tam multa milia leproforum & male habentium, una penè hora quomodo fuit possibile congregari? aut quomodo rex non obediuit uati? Ille namque praecipit debiles Aegyptios exilio deportari. Hic autem eos ad sectiones lapidum destinauit, tanquam operarijs indigens, & non purgare prouinciam uolens. Ait autem quod uates semetipsum peremit, prauidens Deorum iram, & quae erant in Aegypto futura, & conscriptum librum regi reliquit. Proinde quomodo ab initio uates etiam suum interitum non praesciuit? quomodo non repente regi contradixit uolenti uidere Deos? aut qua ratione timebat, iam non sui temporis calamitates? aut quid nam grauius imminebat, quod morte praeniret? Quod uero inter omnia stultius est, uideamus: Audiens enim haec,

inquit, & de futuris iam metuens, debiles illos quibus Aegyptum purgare debuerat, neq; tunc de prouincia pepulit: sed rogantibus eis, sicut ait, ciuitatem dedit dudum à pastoribus habitam: quæ uocabatur Auaris. Ad quam congregati: Principem, inquit, delegere ex sacerdotibus Heliopolitanis: qui eis legem posuit, ut neq; Deos adorarent, neq; ab Aegyptiacæ festiuitatis animalibus abstinerent, sed omnia perimerent, atq; consumerent, nulliq; penitus miscerentur, nisi cum quibus coniurati esse uidebantur: & iureiurando multitudine obligata, quatenus in eis legibus perdurarent, Auarim ciuitatem munitam contra regem dicit eos bello sumpsisse. Adiecit autem, quia misit Hierosolymam rogans illos pro auxilijs exhibendis, & daturum Auarim compromittens, quæ foret ex Hierosolymis uolentium exire maiorum: & ex qua procedentes omnem Aegyptum obtinerent. Deinde subiungit illos quidem uenisse cum ducentis milibus armatorum. Regem uerò Amenophin Aegyptiorum, cum nollet repugnare Deo, mox ad Aethiopiam refugisse, & Apim cum alijs sacris animalibus deuexisse. Hierosolymitas uerò inuasionem facta, & ciuitates depopulatos, & templa concremasse, & equestres peremisse refert: & nulla iniquitate aut crudelitate abstinuisse. Qui uerò politiam & leges eis exhibuit: Sacerdos, inquit, erat genere Hieropolites, nomine Orsaspheus, uocatus ab appellatione Osireos Heliopolitani Dei: & mutato nomine dictus postea Moses. Tertiodecimo uerò anno Amenophin, postquam regno pulsus est, ex Aethiopia profectum cum multis milibus dicit: & congressum contra pastores atq; pollutos, habita conflictione, uicisse. Et multos interficientem, usq; ad fines Syriæ persecutum. In his iterum non intellexit sine uerisimilitudine se mentiri. Leprosi namq; & cum eis multitudo collecta debilitum, licet primitus irascerentur regi, circa se utiq; talia facienti

secund

secundum præmonitionem uatis, tamen cum a sectione lapidum sunt egressi, & prouinciam percepere, omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illum odio habebant, seorsum magis insidiari potuissent, non omnibus bellum inferre, cum scilicet plurimi existentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare decreuere, non tamen contra Deos impietatem gerere præsumebant: nec contraria suis agere legibus, in quibus educati esse noscuntur. Oportet itaque nos Manethoni gratias agere: quoniam huius iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi, sed illos ipsos Aegyptios esse probat, & maxime sacerdotes, atque iurisiurandi uinculum illorum multitudine conuenisse. Illud autem quomodo non irrationabile est? Domesticorum quidem & amicorum nemo cum illis rebellauit, nec periculum belli particeps factus est: sed misere maculatos ad Hierosolymam, ut ab eis auxilia poscerent. quam amicitia aut societate intercedente? hostes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confestim (ut ait) uocantibus morem gesserunt, nempe inducti pollicitationibus, quod Aegyptum occupaturi essent: quasi ipsi non admodum eius regionis gnari essent, ex qua per uim pulsati fuerant. qui si tum miseram aut egenam uitam egissent, merito fortasse negotium aggressi essent. cum autem urbem habitarent fortunatam, & agrum amplum meliorem Aegypto colerent, quid tandem erat, cur ob ueteres hostes, eosque corporibus affectis, quales nemo domesticos ferat, periculum adirent: neque enim futuram regis fugam præsciebant. nam (ut ipse dixit) filius Amenophis cum trecentis milibus ad Pesulium occurrebat. & hoc quidem omnino sciebant, qui proficiscebantur: mutationem uero propositi & fugam unde coniectare poterant? Deinde occupatis horreis Aegypti, multa mala fecisse ait Hierosolymitanum exerc-

citum : atq; hæc eis exprobrat : quasi non hostes eos induxisset : aut quasi hæc sint aliunde accito militi obijcienda, cum eadem ante aduentum eorum fecissent, facturosq; se iurassent ipsi Aegyptij. Quinetiam aliquanto post Amenuphis hostes aggressus prælio uicit : fusosq; ac fugatos Syriam usq; persecutus est. adeo scilicet Aegyptus est omnibus undecunq; inuadentibus captu facilis : & qui tunc ea iure belli potiebantur, cum scirent Amenuphin uiuere, neq; aditus ab Aethiopia communiuerant, multas ad hoc commoditates habentes, neq; aliqui copias contraxerant. Ille uero usq; Syriam trucidans eos (ut ait) persecutus est per arenosa & inaquosa loca. Scilicet ea uel quieto exercitu transire expeditum est. Igitur autore Manethone neq; ex Aegypto genus nostrum oriundum est, neq; illinc aliqui admixti sunt. Leproforum enim & morbidorum multos in lapidicinis periisse uerisimile est, multos in prælijs, plurimos uero postremo & in fuga. Superest ut de Moyse illi contradicam. Hunc uirum mirandum Aegyptij & diuinum existimant, sed non sine blasphemia incredibili sibi uindicare conantur : dicentes Heliopoliten esse unum sacerdotum, ob lepram cum alijs pulsum. Ostenditur autem in ratione temporum, D X V I I I. annis prior fuisse, & patres nostros ex Aegypto in regionem quam nunc tenemus eduxisse. Quod uero eiusmodi calamitatis corpus expers habuit, ipsius dicta indicant. Leprosis enim & oppidis & uicis interdixit, ut seorsim in lacero uestitu agant : & eum qui eos attigisset, aut subidem lectum successisset, pro impuro habet. Quin etiam si e morbo liberari, & in pristinum restitui contingat, præscripsit certas purificationes, mundationes per fontanarum aquarum lauacra, & omnium pilorum abrasiones : multisq; & uarijs sacrificijs peractis, tum demum sanctam urbem adeundam. Atqui contra par erat eum, qui talem calamitatem expertus esset prouid

providentiam aliquam, ac humanitatem exhibere simili in-
 fortunio pressis. Non solum autem de leprosis sic leges tulit;
 sed ne minima quidem corporis parte mutilatos ad sacrorum
 curam admisit. Sed etiamsi iam sacerdoti aliquid tale accidis-
 set, honore eum priuauit. Quomodo igitur uerisimile est illum
 has aduersus semetipsum cum opprobrio suo damnoq; tulisse
 leges? Quin et nomen ualde incredibiliter mutauit. Osarsiph
 enim (inquit) uocabatur. Hoc ad transmutationem nihil qua-
 drat. Verum autem nomen significat ex aqua seruatum Moy-
 sen: nam aquam Aegyptij Moy uocant. Satis igitur declara-
 tum existimo, quod Manethon quatenus ueterum scripta se-
 quitur, non multum à ueritate aberrat. Vbi uerò ad uulgares
 fabulas se uertit, aut absurdè eas confingit, aut in odium gen-
 tis loquentibus credit. Post hunc inquirere libet in Cheremo-
 nem. Hic enim Aegyptiacam se scribere historiam professus,
 addens idem nomen regis quod Manethon, Amenophin, et
 filium eius Rhamesen, ait. Isidem in somnis Amenophi appa-
 ruisse, incusantem quod templum suum per bellum dirutum as-
 set. Phritiphanten uerò sacrum scribam dixisse, si à pollutis
 hominibus Aegyptum repurget, liberandum eum à nocturnis
 terroribus: atq; ita delectu uitiosorum, morbidorum ue habi-
 to, CCC. milia è finibus eiecta. Duces uerò eorum fuisse scri-
 bas Mozen, et Iosephum, quem etiam sacrum scribam fuisse:
 Aegyptia uerò eis nomina esse, Mosi Tisithen, Iosepho Pete-
 sephi. Hos Pelusiam uenisse, ibiq; offendisse CCCLXXX. mi-
 lia, ab Amenophi relictà, quæ is in Aegyptum transferre no-
 luerat: cum his icto fœdere contra Aegyptum expeditionem
 habitam. Amenophin autem non expectato impetu eorum, in
 Aethiopiam fugisse, relictà uxore grauida: quam delitescentem
 in quibusdam speluncis enixam puerum nomine Messenen.
 cum posteaquam ad uirilem ætatem peruenisset, expulisse Iu-
 deos

deos in Syriam numero circiter c c. milia , & patrem Amenophin ex Aethiopia recepit. Et hæc quidem Chæremôn. Reor autem ex his ipsis quæ acta sunt amborum uanitatem apparere. Si quid enim ueritatis subesset , impossibile erat in tantum eos discrepare. at qui mendacia componunt, non aliorum scriptis consona scribunt , sed quæ ipsis libet confingant. ille igitur regiam cupiditatem uidendi Deos , ait initium fuisse pollutos eiiciendi. Chæremôn autem suum de Iside somnium finxit. & ille quidem Amenophin dicit indixisse regi purgationem : hic uerò Phritiphauten. iam multitudinis numerus sanè bellè congruit, illo L x x x. milia referente, hoc c c l. Præterea Manethon primum in lapidicinas eiectos pollutos, deinde ad Auarim habitandam traductos, ac reliqua Aegypto bello uexata, tum demum acciuisse dicit à Hierosolymitis auxilia: Chæremôn , Aegypto decedentes circa Pelusium inuenisse c c c = L x x x. milia hominum ab Amenophi relictæ, ac cum illis rursus Aegyptum inuasisse : Amenophinq; in Aethiopiam fugisse. Quod uerò egregium est, ne illud quidem, quinam & unde erant tam numerosus exercitus dixit, Aegyptij ne an externi: neq; causam indicauit, ob quam eos rex in Aegyptum inducere noluit : qui de leprosis & Iside somnium confinxit. Moysi uerò & Iosephum, quasi eodem tempore simul expulsam Chæremôn adiunxit, & quidem quatuor ætatibus ante Moysen defunctum, quarum sunt anni ferè c l x x. Quin & Rhamesse Amenophis filius, secundum Manethonem quidem adolescens bellum administrat cum patre, & cum eodem exulat fuga elapsus in Aethiopiam. Hic autem fingit eum post patris abitum in spelunca quadam natum, & postea prælio uictorem, & Iudeos in Syriam expellentem numero circiter c c. milia. O' facilitatem. neq; enim prius quinam erant illa c c c l x x x. milia dixit, neq; quomodo c c c c x x x. milia perierint : in acie ne
 cecid

ceciderint, an ad Rhameffen transfugerint. quod uerò maxime mirum est, ne cognoscere quidem ex eo licet, quosnam uocet Iudæos, uel utris eorum det hanc appellationem: illis ne CCL. milibus leproforum, an his CCCLXXX. milibus, quæ circa Pelusium erant. Sed stultum fortasse sit redarguere eos, qui à semetipsis redarguti sunt. ferendum enim erat utcumq; si ab alijs coarguti fuissent. His addam Lysimachum, idem quidem habentem cum prædictis argumentum mendacij, uerum enormitate figmenti illos uincentem. unde apparet cum magno odio confinxisse. dicit enim: Qua tempestate Bocchoris in Aegypto regnabat, populum Iudæorum, quod essent lepra, scabie, & alijs quibusdam morbis infecti, ad templa confugisse, ut mendicatio alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, sterilitatem in Aegypto accidisse. Bocchorim uerò Aegyptiorum regem ad Ammonem, scitatum oracula de sterilitate, misisse. responsum uerò à Deo, repurganda esse templa ab hominibus impuris & impijs, eiectis eis è templis in loca desertæ. Cæterum scabiosos, ac leprosos mergendos, tanquam sole horum uitam ægrè ferente: & templa expianda: atq; ita fore ut terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accersitisq; sacerdotibus ac sacrificis, iussisse collectis impuratis, hos militibus tradi deportandos in desertum: leprosos uerò ac impetiginosos plumbeis laminis inuolutos in pelagus deiici. quibus submersis, reliquos congregatos & in loca desertæ expositos esse, ut perirent. eos habito concilio consultasse de seipsis: & nocte superueniente, accensis ignibus, ac lucernis custodias agitasse: sequentiq; nocte ieiunatum, ut numen propitium eos seruaret. Insequenti uerò luce à Mose quodam consilium datum, irent conferti una uia, usq; dum ad loca culta peruenirentur. tum præcepisse eum, ne cui hominum in posterum beneuoli essent, utq; consilium malum potius quàm bonum darent:

Deor

Deorumq; templa & altaria quotquot inuenirent, euerterent. quibus comprobatis, ac destinatis, multitudinem iter fecisse per desertum, ac post multa incommoda tandem ad loca culta peruentum. tum uerò & hominibus iniuriose tractatis, & sanis compilatis ac incensis, uenisse in eam, quæ nunc Iudæa dicitur: conditaq; ciuitate hic habitare, urbem uerò Ἰερσόυλα ex re nominatam. Aliquanto autem post iam auctos uiribus mutasse nomen uitandi probri gratia: & urbem Hierosolyma, seipsos Hierosolymos uocasse. Hic non eundem quem illi, inuenit regem, sed recentius nomen confinxit: & omisso somnio ac propheta Aegyptio ad Ammonem abiit de impetiginosis & leprosis responsum relaturus. ait enim ad templa collectam multitudinem Iudæorum, incertum leprosis ne nomen imponens, an quod solos Iudæos morbus occuparit. dicit enim, populus Iudæorum. Qualis, aduena, an indigena? Cur igitur eos cum sint Aegyptij, Iudæos uocas? Quod si hospites sunt, cur undenam sint non dicis? Quomodo autem cum rex tam multos ex his mari merfisset, reliquos in loca deserta eiecisset, tanta multitudo superfuit? aut quomodo pertransierunt desertum, & occupauerunt regionem, quam nunc tenemus, & condiderunt urbem, & extruxerunt templum apud omnes celebre? oportebat autem de legislatore non solum nomen dicere, sed & genus, quisnam, & ex quibus ortus. quamobrem uerò tales eis inter eundum aggressus sit ferre leges, de Dijs, etiam erga homines iniustas. Siue enim Aegyptij erant genere, non tam facile patrios mores mutare potuissent: siue aliunde erant, omnino aliquas habebant leges longa consuetudine obseruatas. Si igitur de expulsoribus suis iurassent, nunquam se illis fore beneuolos, rationem non absurdam habuissent. Quod si bellum internecinum aduersus uniuersos mortales susceperunt, cum essent (ut ipse ait) miseri, & omnium opis egeni, maxima

stult

stultitia non illorum, sed hæc fingentis ostenditur. Iste namq[ue] etiam nomen impositum ciuitati à templorum spoliatione, præsumpsit dicere, & hoc postea fuisse mutatum. Mirum ni, quia posteris quidem turpe fuit tale nomen & odiosum: ipsi uerò qui fundauere urbem, ornare semetipsos etiam uocabulo credidere. Hic autem generosus uir præ nimia detractiōis impotentia non intellexit, Hierosolyma non idem uoce Iudaica quod Græca significare. Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam imprudenter expositum? Sed quoniam congruam iam magnitudinem suscepit hic liber, aliud faciens principium, cetera presentis operis explanare tentabo.

FLAVII IOSE-

PHI HEBRAEI SACER-

dotis de Antiquitate Iudaica contra

Apionem grammaticum Alc-

xandrinum liber

secundus.

PRIORI quidem uolumine, charissime mihi Epaphrodite, de antiquitate nostra monstraui, Phœnicum, & Chaldeorum, Aegyptiorumq[ue] literis satisfaciens ueritati: multosq[ue] Græcorum conscriptores adducens, & meam e diuerso disputationem aduersus Manethonem, & Chæremōnem, & alios quosdam exhibui. Nunc autem inchoabo reliquos arguere, qui contra nos aliqua conscripsere. Impulsus enim sum contra Apionem respondere grammaticum, si tamen assumi hoc oportet officium. Horum igitur, quæ ab eo conscripta sunt, alia quidem similia sunt dictis aliorum, alia ualde frigida. Plurima uerò quandam tantummodo detractiōnem habent

tientes autem pariter, & de nostro templo blasphemias componentes incongruas, non se putant impie agere: cum sit ualde turpissimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta sanctitate polle. In hoc enim sacrario Apion præsumpsit edicere, asini caput collocasse Iudeos, & eum colere, ac dignum facere tanta religione: & hoc affirmat fuisse de palatium, dum Antiochus Epiphanes & expoliasset templum, & illud caput inuenisset ex auro compositum multis pecunijs dignum. Ad hoc igitur primum quidem respondco, quoniam Aegyptius uel si aliquid tale apud nos fuisset, nequaquam debuerat increpare, cum non sit deterior asinus furonibus & hircis & alijs, qui sunt apud eos dii. Deinde quomodo non intellexit, operibus increpatus de incredibili suo mendacio. Legibus namque semper utimur ijsdem, in quibus sine fine consistimus. Et cum uarij casus nostram ciuitatem sicut etiam aliorum uexauerint, & Theos ac Pompeius Magnus, ac Licinius Crassus, & ad nouissimum Titus Caesar, bello uincentes obtinuerint templum, nihil huiusmodi illic inuenere: sed purissimam pietatem, de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia uero Antiochus neque iustam fecit templi depraedationem, sed egestate pecuniarum ad hoc accessit, cum non esset hostis, & socios insuper nos suos & amicos aggressus est; nec aliquid dignum derisione illic inuenit, multi & digni conscriptores super hoc quoque testantur: Polybius Megalopolitanus; Strabo Cappadox, Nicolaus Damascenus, Timagenes, & Castor chronographus, & Apollodorus: qui omnes dicunt pecunijs indigentem Antiochum transgressum fœdera Iudeorum, & spoliasse templum auro argentoq; plenum. Hæc igitur Apion debuit respicere, nisi cor asini ipse potius habuisset, & impudentiam canis, qui apud ipsos assolet coli: neque enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus

inuentus est. Nos itaq; asinis neque honorem neq; potestatem
 aliquam damus, sicut Aegyptij crocodilis et aspidibus: quan-
 do eos qui ab istis mordentur, et à crocodilis rapiuntur, feli-
 ces et Deo dignos arbitrantur. Sed sunt apud nos asini, quod
 apud alios sapientes uiros, onera sibi imposita iustinentes.
 Et si ad arcas accedentes comedant, aut proposita non adim-
 pleant, multas ualde plagas accipiunt, quippe operibus et ad
 agriculturam rebus necessarijs ministrantes: sed aut omnium
 rudissimus fuit Apion ad componendum uerba fallacia, aut cer-
 te ex rebus initia sumens, hæc implere non ualuit, quando nul-
 la potest contra nos blasphemia prouenire. Alteram uero fa-
 bulam, derogatione nostra plenam, de Græcis apposuit: de quo
 hoc dicere sat erit, quoniam qui de pietate loqui presumunt,
 oportet eos non ignorare minus esse immundum per templa
 transire, quam sacerdotibus scelestia uerba confingere. Isti
 uero magis studuere defendere sacrilegum regem, quam iusta
 et ueracia de nostris et de templo conscribere. Volentes enim
 Antiocho gratificari et perfidiam ac sacrilegium eius tege-
 re, quo circa gentem nostram est usus propter egestatem pecunia-
 rum, detrahentes nobis etiam quæ in futuris essent, mentiti sunt.
 Propheta uero aliorum factus est Apion, et dixit: Antiochum in
 templo inuenisse lectum, et hominem in eo idætem, et appositam
 ei mensulam maritimis terrenisq; uolatilibus dapibus plenam, et
 quod obstupuisset his homo. Illum uero rex adorasse regis
 ingressum, tanquam maximam sibi opem præbuitur: ad proci-
 dentem ad eius genua, extensa dextera poposcisse libertatem:
 et iubente rege ut consideret, et diceret quis esset, uel cur
 ibidem habitaret, uel quæ esset causa ciborum eius, tunc ho-
 minem cum gemitu et lachrymis lamentabiliter suam nar-
 rasse necessitatem. Ait, inquit, esse se Græcum: et dum pera-
 graret prouinciam parandi nictus causa, correptum subito
 ab alie

causam, cur sabbatum nominatum sit. Exacto enim (inquit) sex dierum itinere, inguinum ulceribus affecti sunt : & hac de causa septima die quieverunt , incolumes constituti in regione quæ nunc Iudæa uocatur. & appellauerunt eam diem sabbatum, seruata Aegyptiorum uoce, nam inguinis morbum Aegyptij uocant sabbatosim. An non igitur uel deridenda hæc nugacitas, uel contra odio habenda talis in scribendo impudentia ? Apparet enim quod omnes inguinibus laborauerint, hominum milia c. & x. Atqui si erant cæci & claudi & morbidī, quales fuisse Apion ait, ne unius quidem iter diei progredi potuissent : sin autem poterant per magnam solitudinem proficisci, prætereaq; sibi obistentes uincere populariter repugnando, nequaquam uniuersi post sextam diem inguinum morbo correpti fuissent. Neque enim naturaliter tale quidpiam euenire iter agētibz necesse est, sed plurimorum milium exercitus definita semper itinera peragunt : neque temere ita accidisse ueri simile uidetur. est enim omnino absurdum. At uerò mirificus hic Apion sex quidem diebus eos peruenisse in Iudæam prædixit : rursus autem Mosē consensu monte, qui Aegyptum inter & Arabiam situs est nomine Sineus x l. diebus delituisse dicit, indeq; descendente Iudæis leges dedisse. Atqui quomodo possibile est, eosdem & x l. dies in deserto ac in aquoso loco manere, & quod in medio spatium est, id totum sex diebus pertransire ? Sabbati uerò appellationis grammatica ratio, quam adfert, multam impudentiam præ se fert, uel certè magnam imperitiā. Nam hæ uoces, Sabbo & sabbatum, inter se maximè differunt. Sabbatum enim secundum Iudæos quies est ab omni opere : Sabbo uerò, ut ille affirmat, Aegyptijs inguinum morbum significat. Tales quasdam de Mose & Iudæorum ex Aegypto profectione Aegyptius Apion nouitates finxit, præter aliorum commentus autoritatem. Et

tum hominem quicumq; fuit (non enim suo nomine conscripfit) aut quomodo eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit? dum posset hoc faciens, ipse quidem putari pius, et Græcorum amator eximius, assumere uerò contra Iudeorum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc relinquo: insensatos enim, non uerbis sed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui uidere constructionem templi nostri, qualis fuerit, et intransgressibilem eius purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu, et harum singule propriam secundum legem habuere custodiam. In exteriorem itaq; ingredi licentia fuit omnibus etiam alienigenis: mulieres tantummodo menstruatae transire prohibebantur. In secundam uerò porticum cuncti Iudæi ingrediebantur: eorumq; coniuges cum essent ab omni pollutione munda. In tertiam, masculi Iudeorum mundi existentes atque purificati. In quartam autem sacerdotes, stolis induti sacerdotalibus. In adytum uerò soli principes sacerdotum, propria stola circumamicti. Tanta uerò est circa omnia prouidentia pietatis, ut secundum quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane etenim aperto templo, oportebat facientes traditas hostias introire: et meridie rursus, dum clauderetur templum. Deniq; ne uas quidem aliquod portari licet in templum, sed erant in eo solummodo posita, altare, mensa, thuribulum, candelabrum, quæ omnia et in lege conscripta sunt. Etenim nihil amplius neque mysteriorum aliquorum ineffabilium agitur, neque intus ulla epulatio ministratur. Hæc enim quæ prædicta sunt, habent totius populi testimonium manifestum, rationemq; gestorum. Licet enim sint tribus quatuor sacerdotum, et harum trium singule habeant hominum plusquam quinque millia, sit tamen observatio particulariter per dies certos: et his transactis, alij succedentes ad sacrificia ueniunt: et cõgregati in templum mediante die à
preced

Igitur si legi epistolae Alexandri regis Ptolemæiq; Lagi et
 successorum illius Aegypti regum, et columnam stantem Ale-
 xandriae ac iura continentem, quae Caesar magnus Iudeis con-
 cecit: hæc inquam si sciens, contraria scribere ausus est, malum
 erat: sin autem nihil horum nouit, indoctus. Illud quoque quod
 se mirari dicit, quod cum Iudaei essent, Alexandrini uocati sunt,
 similis inscientiae est. Omnes etenim, qui ad coloniam aliquam
 deuocantur, et si plurimum ab alterutris genere differant, à
 conditoribus appellationem accipiunt. Et quid opus est de alijs
 dicere? nostrorum enim ipsorum hi, qui Antiochiam inhabi-
 tant, Antiocheni nominantur. Ius enim ciuium eis dedit con-
 ditor Seleucus. Similiter et qui in Epheso commorantur, et
 alia Ionia cum ciuibus exinde natis eandem appellationem
 habent, hæc præbentibus eis regni successoribus. Romanorum
 uero clementia, cunctis non paruulum donum appellationis
 suae concessit, non solum uiris singulis, sed etiam maximis gen-
 tibus in communi. Hispani denique antiqui, et Tyrrheni, et
 Sabini, Romani uocantur. Si uero hunc modum aufert communis
 ciuitatis Apion, desinat semetipsum Alexandrinum dicere. Na-
 tus enim in intima Aegypto, quomodo erit Alexandrinus, iu-
 re ciuilitatis, sicut ipse in nobis dicit, ablato? cum solis Aegy-
 ptij nunc orbis domini Romani, participari cuiuslibet ciuita-
 tis interdixisse uideatur. Hic autem præclarus dignitates quas
 ipse impetrare prohibetur adipisci non ualens, calumniari co-
 natur eos qui hæc iustissime percipere. Non enim propter
 inopiam habitatorum ciuitatis, quam studiose edificabat Ale-
 xander, nostrorum aliquos sibi collegit: sed omnes approbans
 diligenter ex uirtute, ac fide dignos inueniens, hoc præconium
 nostris exhibuit, cum gentem nostram studeret non mediocriter
 honorare. Ait enim Hecateus, quia propter mansuetudinem,
 atque fidem, quam ei præbuere Iudaei, Samariam regionem adie-
 cit, ut

sunt, conscribit: et ciuitates nesciens transfert. Idumæa enim prouinciæ nostræ confinis est, posita iuxta Gazam, et nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phœnice uerò iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur, in nullo concordans Apionis oblocutionibus. Quatuor enim dierum itinere procul est à Iudæa. Cur itaq; nos rursus accusat, eò quòd nō habeamus communes cum alijs Deos, si sic faciliè credidere patres nostri ad se uenturum Apollinē, et cum stellis eum ambulare super terram putauere? Lucernam enim prius nunquam uidere scilicet, qui tot et tanta concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciā ex tantis milibus obuiauit. Desolatos etiam uicos custodibus comperit, et hoc tempore belli. Cætera iam relinquo. Ianuæ uerò templi altitudine quidem erant cubitorum sexaginta, latitudine uerò uiginti, omnes deauratæ, et penè auro puro confectæ. Has claudebāt nō minus quā uiri ducenti diebus singulis: et relinquere eas apertas, nefandissimum nimis erat. Faciliè igitur eas lucernifer ille aperuisse creditur, qui solus etiam habuisse asini caput existimabatur: quapropter dubium est, utrum hoc caput Zabidus denuo reuocauit: an certè sumens Apion, introduxit in templum, ut Antiochus inueniret, ut secundo Apioni aliquē mentiendi daret occasionē. Mentitur autem et de iuramēto, quòd iuremus per Deum factorem cæli et terræ et maris, nulli Iudæos fautores alienigenæ, et maximè Grecis. Oportebat autem mentientem absolute dicere, nulli fautores alienigenæ, et magis Aegyptijs: sic etenim ab initio poterant eius figmenta de iureiurando congruere, si ab Aegyptijs utique patres nostri non propter malignitatem suā, sed propter calamitates expulsi sunt. A Grecis autem plus locis quā studijs sumus abiuncti, ita ut nullæ inter nos et illos inimiciæ et emulationes esse noscantur. Ediuerso nanque multos eorum ad nostras leges contigit accessisse, quorum quidam

perditionis instaret, istorum labore ciuitas intestinis praelijs erepta. Sed postea, inquit, Onias ad urbem deduxit exercitum paruum, cum esset illic Thermus praesens Romanorum legatus: quod (ut ita dicam) recte atque iuste factum est. Ptolemæus enim qui cognominatus est Physcon, moriente suo patre Ptolemæo Philometore, egressus est de Cyrene, uolens reginam Cleopatram expellere, et filios regis, ut ipse regnum iniuste sibi immet applicaret: propter hæc ergo Onias aduersus eum bellum pro Cleopatra suscepit: et fidem quam habuit circa reges, nequaquam in necessitate deseruit. Testis autem Deus iustitiæ eius manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolemæus cum aduersum exercitum quidem Oniæ pugnare præsumeret, omnes uero Iudeos in ciuitate positos cum filiis et uxoribus capiens, nudos atque uinctos elephantis subiecisset, ut ab eis conculcati deficerent, et ad hoc etiã bestias ipsas inebriasset, in contrarium quæ præparauerat, euenire. Elephantis enim relinquẽtes sibi appositos Iudeos, impetu facto super amicos eius, multos ex ipsis interemere. Et post hæc Ptolemæus quidẽ aspectum terribilem contemplatus est, prohibentem se ut illis noceret hominibus. Concubina uero sua charissima, quam alij quidem Ithacam, alij uero Hirenen denominant: supplicante ne tantam impietatem perageret, et concessit, et ex his quæ egerat uel acturus erat, poenitentiam egit. Vnde recte hanc diem Iudei Alexandriae constituti, eo quod aperte à Deo salutẽ promeruere, celebrare noscuntur. Apion autem omnium calumniator, etiam propter bellum aduersus Physconem gestum, Iudeos accusare præsumpsit, cum eos laudare debuerit. Is autem etiã ultimæ Cleopatræ reginæ Alexandrinorum meminit, ueluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata: et non potius illam redarguere studuit, cui nihil omnino iniustitiæ et malorum operum defuit: uel circa generis necessarios, uel circa maritos suos,

suos, qui etiam dilexerint eam, uel in communi contra Romanos omnes, & benefactores suos imperatores: quæ etiam sororem Arsinoën occidit in templo, nihil sibi nocentem. Peremit autem & fratrem insidijs: paternosq; deos, & sepulchra progenitorum depopulata est. Percipiēsq; regnum à primo Cæsare, eius filio & successori, rebellare præsumpsit. Antoniumq; corrumpens amatorijs rebus, & patriæ inimicum fecit, & infidelem circa suos amicos instituit, alios quidem genere regali spoliāns, alios autem demens ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici, cum illum ipsum in naturali certamine relinquens, id est, maritum & parentem commanum filiorum, tradere cum exercitu principatum & se sequi coëgit? Nouissime uerò Alexandria à Cæsare capta, ad hoc usque perducta est, ut saltem hinc sperare se iudicaret, si posset ipsa manu sua Iudæos perimere: eò quòd circa omnes crudelis & infidelis extaret. Putas ne gloriandum nobis non esse, si quemadmodum dicit Apion, fumis tempore Iudæis triticum non est mensa? Sed illa quidem poenam subiit competentem. Nos autem maximo Cæsare utimur teste auxiliij atque fidei quam circa eum contra Aegyptios gessimus: necnon & senatu eiusq; consultis, & epistolis Cæsaris Augusti, quibus nostra merita comprobantur. Has literas Apionem oportebat inspicere, & secundum genera examinare testimonia sub Alexandro facta, & omnibus Ptolemæis, & quæ à senatu constituta sunt, necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si uerò Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus metiri non potuit, hoc indicium est sterilitatis ac penuriæ frumentorum, non accusatio Iudæorum. Quid enim sentiant omnes imperatores de Iudæis in Alexandria commorantibus, palam est. Nam administratio tritici nihilomagis ab eis, quam ab alijs Alexandrinis translata est. Maximam uerò eis fidem

olim à regibus datam conseruauere, id est, fluminis custodiam, totiusq; custodie, nequaquam his rebus indignos esse iudicantes. Sed super hoc: quomodo ergo, inquit, si sunt ciues, eosdem deos, quos Alexandrini, non colunt? Cui respondeo. Quomodo etiam cum uos sitis Aegyptij, inter alterutros praelio magno et sine foedere de religione contenditis? An certe propterea non uos omnes dicimus Aegyptios, et neque communiter homines, quoniam bestias aduersantes naturæ colitis, multa diligentia nutriendes? cum genus utiq; nostrorum anum atque idem esse uideatur. Si autem in uobis Aegyptijs tanta differentia opinionum sunt, quid miraris super his, qui aliunde in Alexandriam aduenerunt, si legibus à principio constitutis, circa talia permansere? Is autem seditionis causas nobis apponit: qui si cum ueritate ob hoc accusat Iudeos in Alexandria constitutos, cur omnes non culpare possit, eò quòd noscamur habere concordiam? Porro etiam seditionis autores, quilibet inueniet Apionis similes Alexandrinorum fuisse ciues. Donec enim Græci fuere et Macedones hanc ciuitatem habentes, nullam seditionem aduersus nos gessere, sed antiquis cessere solennitatibus. Cum uerò multitudo Aegyptiorum creuisset inter eos, propter confusiones temporum, etiam hoc opus semper est additum. Nostrum uerò genus permansit purum. Ipsi igitur molestiæ huius fuere principium, nequaquam populo Macedonicam habente constantiam, neque prudentiam Græcam: sed cunctis scilicet utentibus malis moribus Aegyptiorum, et antiquas ininicitias aduersum nos exercentibus. E' diuerso nanque factum est, quod nobis impropere præsumunt. Nam cum plurimi eorum non opportune ius eius ciuitatis obtineant, peregrinos uocant eos qui hoc privilegium ad omnes impetrasse noscuntur. Nam Aegyptijs neque regum quisquam uidetur ius ciuitatis fuisse largitus: neq; nunc quilibet imperat

Sermonem. Reor enim fore manifestum, quia & ad pietatem & ad conuictum uniuersalemq; humanitatem, insuper ad iustitiam laborumq; tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos, ut non cum inuidia exequantur huius operis lectionē. Non enim proposui laudes conscribere nostrorum: sed aduersus eos, qui nos plurimum & fallaciter accusarunt, satisfactionem hanc puto esse iustissimam. Proinde accusationem Apollonius non continet, sicut Apion, instituit, sed dispersim. Quippe qui aliquando quidem nos sine Deo & hominibus odiosis appellat, aliquando uerò formidinem nobis improperat: & è diuerso, rursus aliquando de audacia gentis nostræ queritur. Dicit autem etiam stultiore Barbaris: & propterea nullum inuentum nos solos uitæ utile comperisse. Hæc autem omnia manifeste redarguuntur, dum uniuersa cōtrā quā ab eo sunt dicta monstrantur, & legibus imperata, & à nobis cum omni integritate gesta. Si uerò coactus fuero facere mentionem legum contrariarum apud alios constitutarum, in culpa illi sunt, qui nostras solennitates tanquam peiores cum aliorū confrūt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neque quia non eas habeamus leges, quarum ego capita & summas ad redarguendum positurus sum: neque quia non præcipue in legibus proprijs perduramus. Paulo ergo altius exorsus, uolo primum dicere, quòd eis qui sine lege & ordine uiuūt, hi qui ordinis & cōmunium legum amatores extiterunt, & primi hoc inchoauerunt, recte mansuetudine atque uirtute præstare dicendi sunt. Deniq; conantur singuli eorum gesta sua ad antiquitatem referre, ut non imitatores aliorum uideantur existere, sed ipsi potius alijs legitime uiuendi duces fuisse. His igitur hunc in modum se habentibus, uirtus legislatoris est meliora cōsiderare: et his qui usuri sunt legibus, quas posuerit, satisfacere, quia rectæ sunt.

tientes autem pariter, & de nostro templo blasphemias componentes incongruas, non se putant impie agere: cum sit ualde turpissimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta sanctitate polle. In hoc enim sacrario Apion praesumpsit edicere, asini caput collocasse Iudaeos, & eum colere, ac dignum facere tanta religione: & hoc affirmat fuisse de palatium, dum Antiochus Epiphanes & expoliasset templum, & illud caput inuenisset ex auro compositum multis pecunijs dignum. Ad hoc igitur primum quidem respondeo, quoniam Aegyptius uel si aliquid tale apud nos fuisset, nequaquam debuerat increpare, cum non sit deterior asinus furonibus & hircis & alijs, qui sunt apud eos dii. Deinde quomodo non intellexit, operibus increpatus de incredibili suo mendacio. Legibus namque semper utimur iisdem, in quibus sine fine consistimus. Et cum uarij casus nostram ciuitatem sicut etiam aliorum uexauerint, & Theos ac Pompeius Magnus, ac Licinius Crassus, & ad nouissimum Titus Caesar, bello uincentes obtinuerint templum, nihil huiusmodi illic inuenere: sed purissimam pietatem, de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia uero Antiochus reque iustam fecit templi depraedationem, sed egestate pecuniarum ad hoc accessit, cum non esset hostis, & socios insuper nos suos & amicos aggressus est; nec aliquid dignum derisione illic inuenit, multi & digni conscriptores super hoc quoque testantur: Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damascenus, Timagenes, & Castor chronographus, & Apollodorus: qui omnes dicunt pecunijs indigentem Antiochum transgressum foedera Iudaeorum, & spoliasse templum auro argentoque plenum. Haec igitur Apion debuit respicere, nisi cor asini ipse potius habuisset, & impudentiam canis, qui apud apes assolet coli: neque enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus

mentitus est. Nos itaq; asinis neque honorem neq; potestatem aliquam damus, sicut Aegyptij crocodilis & aspidibus: quando eos qui ab istis mordentur, & à crocodilis rapiuntur, felices & Deo dignos arbitrantur. Sed sunt apud nos asini, quod apud alios sapientes uiros, onera sibimet imposita sustinentes. Et si ad arcas accedentes comedant, aut proposita non adimpleant, multas ualde plagas accipiunt, quippe operibus & ad agriculturam rebus necessarijs ministrantes: sed aut omnium rudissimus fuit Apion ad componendum uerba fallacia, aut certe ex rebus initia sumens, hæc implere non ualuit, quando nulla potest contra nos blasphemia prouenire. Alteram uero fabulam, derogatione nostra plenam, de Græcis apposuit, de quo hoc dicere sat erit, quoniam qui de pietate loqui præsumunt, oportet eos non ignorare minus esse immundum per templa transire, quam sacerdotibus scelestæ uerba consingere. Isti uero magis studuere defendere sacrilegum regem, quam iusta & ueracia de nostris & de templo conscribere. Volentes enim Antiocho gratificari & perfidiam ac sacrilegium eius tegere, quo circa gentem nostram est usus propter egestatem pecuniarum, detrahentes nobis etiam quæ in futuris essent, mentiti sunt. Propheta uero aliorum factus est Apion, & dixit Antiochum in templo inuenisse lectum, & hominem in eo iacentem, & appositam ei mensulam maritimis terrenisq; uolatiliu dapibus plenam, & quod obstupuisset huius homo. Illum uero mox adorasse regis ingressum, tanquam maximam sibi opem præbituri: ac procidentem ad eius genua, extensa dextera poposcisse libertatem: & iubente rege ut consideret, & diceret quis esset, uel cur ibidem habitaret, uel quæ esset causa ciborum eius, tunc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter suam narrasse necessitatem. Ait, inquit, esse se Græcum: & dum peragraret prouinciam parandi uictus causa, correptum se subito
ab alie

ab alienigenis hominibus, atque deductum ad templum, & inclusum illic, & à nullo confici, sed cuncta dapium apparatione saginari. Et primum quidem hæc sibi inopinabilia beneficia uisa attulisse lætitiā: deinde suspicionem, postea stuporem: postremum consulentem à ministris ad se accedentibus audisse legem ineffabilem Iudeorum, pro qua nutriebatur: & hoc illos facere singulis annis quodam tempore constituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum, eumq; annuo tempore saginare: & deductum ad quandam syluam, occidere quidem eum hominem, eiusq; corpus sacrificare secundum suas solennitates, & gustare ex eius uisceribus, & iussurandum facere in immolatione Græci, ut inimicitias contra Græcos haberent: & tunc in quandam foueam reliqua hominis pereuntis abijcere. Deinde refert eum dixisse, paucos iam dies debitos sibimet superesse, atque rogasse, ut reueritus Græcorum deos, & superans in suo sanguine insidias Iudeorum, de malis eum circumstantibus liberaret. Huiusmodi ergo fabula non tantum omni tragœdia plenissima est, sed etiā crudeli impudentia redundat. Non tamen à sacrilegio priuat Antiochum, sicut arbitrati sunt, qui hæc ad illius gratiam conscribere. Non enim præsumpsit aliquid tale, ut ad templum accederet: sed sic inuenit non sperans. Fuit ergo uoluntatibus iniquis impius, & nihilominus sine Deo, quicquid iussit mendacij superfluitas, quam ex ipsa re cognoscere ualde facillimum est. Non enim circa solos Græcos discordia legum esse dignoscitur, sed maxime aduersus Aegyptios & plurimos alios. Cuius enim regionis homines non contigit aliquando apud nos peregrinari: ut aduersus solos Græcos renouata coniuratione per effusionem sanguinis ageremus: uel quomodo possibile est, ut ad has hostias omnes Iudæi colligerentur, & tantis milibus ad gustandum uiscera illa sufficerent, sicut ait Apion: uel cur inuen-

tum hominem quicumq; fuit (non enim suo nomine conscripsit) aut quomodo eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit? dum posset hoc faciens, ipse quidem putari pius, et Grecorum amator eximius, assumere uero contra Iudeorum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc relinquo: insensatos enim, non uerbis sed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui uidere constructionem templi nostri, qualis fuerit, et intransgressibilem eius purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu, et harum singule propriam secundum legem habuere custodiam. In exteriorem itaq; ingredi licentia fuit omnibus etiam alienigenis: mulieres tantummodo menstruatae transire prohibebantur. In secundam uero porticum cuncti Iudæi ingrediebantur: eorumq; coniuges cum essent ab omni pollutione munda. In tertiam, masculi Iudeorum mundi existentes atque purificati. In quartam autem sacerdotes, stolis induti sacerdotalibus. In adytum uero soli principes sacerdotum, propria stola circumamicti. Tanta uero est circa omnia prouidentia pietatis, ut secundum quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane etenim aperto templo, oportebat facientes traditas hostias introire: et meridie rursus, dum clauderetur templum. Deniq; ne uas quidem aliquod portari licet in templum, sed erant in eo solummodo posita, altare, mensa, thuribulum, candelabrum, quæ omnia et in lege conscripta sunt. Etenim nihil amplius neque mysteriorum aliquorum ineffabilium agitur, neque intus ulla epulatio ministratur. Hæc enim quæ prædicta sunt, habent totius populi testimonium manifestum, rationemq; gestorum. Licet enim sint tribus quatuor sacerdotum, et harum trium singule habeant hominum plusquam quinque millia, sit tamen observatio particulariter per dies certos: et his transactis, alij succedentes ad sacrificia ueniunt: et congregati in templum mediante die à
preced

*præcedentibus claves templi, & ad numerū omnia uasa per-
 piunt, nulla re quæ ad cibum aut potum attineat in templum
 delata. Talia nanque etiam ad altaria offerre prohibitum est,
 præter illa quæ ad sacrificia preparantur. Quid ergo Apio-
 nem dicimus, nisi nihil horum examinantem, uerba incredula
 protulisse? Sed turpe est, historiæ ueram notitiā si proferre
 grammaticis non possit. Et sciens templi nostri pietatem, hanc
 quidem prætermisit. Hominis autem Græci comprehensionem
 finxit, & pabulum ineffabile, & ciborum opulentissimam cla-
 ritatem: & peruios ingredientes, ubi nec nobilissimos Iudeo-
 rum licet intrare, nisi fuerint sacerdotes. Hæc ergo pessima
 est impietas, atq; mendacium spontaneum, ad eorum seductio-
 nem, qui noluerunt discutere ueritatem. Per ea siquidem mala
 ineffabilia, quæ prædicta sunt, nobis detrahere tentauere.
 Rursusq; tanquam piissimus deridet, adiiciens fabulæ inania
 facta. Ait enim illum retulisse, dum bellum Iudæi contra Idu-
 mæos haberent longo quodā tempore, ex aliqua ciuitate Idu-
 mæorum qui in ea Apollinem colebat uenisse ad Iudæos, cu-
 ius hominis nomen dicitur Zabidus: deinde eis promississe tra-
 diturum se eis Apollinem deum Dorensium: uenturumq; illum
 ad nostrum templum, si omnes ascenderent, & adducerent o-
 mnem multitudinē Iudeorum. Zabidum uerò fecisse quoddam
 machinamentum ligneum, & circumposuisse sibi, & in eo tres
 ordines infixisse lucernarum, & ita ambulasse, ut procul stan-
 tibus appareret, quasi stella per terram iter agens. Porro Iu-
 dæos inopinabili uisione obstupuisse, & longe constitutos te-
 nuisse silentium. Zabidū uerò multa quiete ad tēplum uenisse,
 & aureum detraxisse asini caput (sic enim urbane conscribit)
 & rursus Dorā uelociter aduenisse. Igitur & nos dicere pos-
 sumus, quia asinum, hoc est semetipsum Apion grauatur, & fa-
 cit stultitia simul & mendacijs oneratū. Loca nanq; quæ non
 sunt*

Quis ergo principatus, quod regnum erit hoc sanctius, uel qui honor Deo potius cooptabitur, cum omnis quidem populus sit preparatus ad pietatem, summa uerò diligētia sacerdotibus sit indicta, et uelut quedam festiuitas gubernetur uniuersa respu. Cum enim mysteria sua numero paucorum dierum alienigenae custodire nequeant, ea uidelicet sacrificia nominantes, nos cum multa delectatione, et incommutabili uoluntate solennitatis opus per omne seruanus æuum. Quæ igitur sunt præcepta uel interdicta simplicia, siue uota dicamus. Primum quidem de Deo est, dicens: Deus habet omnia, perfectus, beatissimus, ipse sibi cunctisq; sufficiens, principium et medium et terminus: inter omnia operibus quidem et muneribus clarus, et omni re manifestior: forma uerò et magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis nanque materies comparata ad huius imaginem, licet sit pretiosa, tamen pro nullo est: cunctaq; ars ad illius imitationis inuentum, extra artem esse cognoscitur: nihil simile neque uidemus neque possumus suspicari, neque conijcere. Sanctus est: uidemus eius opera, lumen, cœlum, terram, solem, lunam, flumina, mare, animalium rationes, prouentus fructuum: hæc Deus fecit, non manibus neque laboribus, neque quibusdam indiguit sibi cooperantibus: sed ipso uidente bona repente facta sunt. Hunc homines conuenit uniuersos sequi, eumq; placare exercitatione uirtutis. Modus enim diuinæ placationis iste sanctissimus est. Vnum templum unius Dei, commune omnium communis Dei cunctorum. Gratum nanque semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper. Præcedit uerò istos primus secundum genus: qui ante alios sacerdotes sacrificabit Deo, custodiet leges, de dubijs iudicabit, et puniet lege conuictos. Huic quisquis non obedit, supplicio subiacebit, tanquā qui in ipsum Deum impie gesserit. Hostias immolat, nō ad crapulam nostram uel ebrietatem attinentes. Hæc enim non

placent Deo: quæ res occasio potius iniuriarum simul & expensarum est. Deus enim temperatos, ordinatosq; & bonigenis diligit: & ut præcipue sacrificantes caste uiuamus. In sacrificijs autem pro communi salute primum oportet orare, deinde singulos pro semetipsis, quoniam omnes socij sumus. Et qui hoc cõsortium suæ uitæ præponit, maxime Deo gratus est. Supplicatio uerò sit ad Deum uotis ac precibus, non ut bona præstet: hæc enim ipse sponte contulit uniuerfis, & in medio deposuit: sed ut hæc suscipere ualeamus, suscipientesq; seruemus. Purificationes quoque in sacrificijs lex decreuit, à cubili, à lecto, à congressu uxorio, & alia multa, quæ conscribere longissimum est. Huiusmodi ergo de Deo, & eius placatione sermo est, ipse autem simul etiam lex est. Quid autem de nuptijs? Solam nouit lex permixtionem naturalem cum coniuge, si tamen filiorum causa procreandorum agatur. Masculorum uerò cum masculis ualde iudicauit inimicas: & tentantes talia morte decreuit dignos. Nubere uerò iubet, non respicientes ad dotem, neque uiolenter arripere, sed neq; dolo uel fallacia suadere. Dispensationem uerò potius fieri per eum, cuius noscitur esse potestatis, & per cogitationem opportunam. Mulier autem inferior, inquit, est uiro per omnia. Obedit igitur non ad iniuriam, sed ut sit sub regimine constituta. Deus enim uiro potestatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum solummodo. Alterius uerò experiētiam habere nequissimum. Siquis autem hoc egerit, declinatio nulla mortis: neq; si fecerit uim uirgini alteri desponsatæ: neque si suaserit nuptiæ, aut filios nutriendi, quæ omnia lex præcepit. uniuerfis autem mulieribus interdixit, uel celare quòd natū est, uel alia machinatione corrumpere filios. Infanticida enim esset animas demoliens, & genus imminuens. Igitur si quis ad concubitum, corruptionemq; transierit, immundus est. Oportet autem etiam post legalem commixtionem

uiri,

uiri, mulieres lauari. Hoc enim partem animæ polluere iudicauit: inflata nanque corporibus uulneratur. Dumq; hoc fit, aquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed neque in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggregari, & fieri occasiones ebrietatis: sed temperatum esse repente principium, iussitq; literis erudiri propter leges, & nosse progenitorum actiones, ut actus imitentur: & cum legibus educati, neq; transgrediantur, neq; cogitationem ignorationis habere iudicentur. Prospexit autem etiam funeribus mortuorum, ut neq; sumptuosæ ad sepeliendum celebrentur exequiæ, neque insignium fabrica sepulchrorum, sed necessaria quidem circa elationem funeris imperauit domesticos adimplere: omnibus autem uiuentibus legitimum esse constituit, ut aliquo moriente & concurrant, & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domesticos funere celebrato: ut longe procul sint, quasi uideantur mundi esse. Cum autē aliquis fecerit homicidium uel sponte uel inuitus, ne horum quidem poenam tacuit. Parentum honorem post Deum esse constituit: & qui non repensat eorum gratiæ, sed in qualibet parte contristat, præcepit esse lapidandum. Iubet etiam omnibus senioribus honorem iuuenes exhibere, quoniam cunctis senior Deus est. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amicitie sunt apud eum, cui omnia non creduntur. Et licet aliquæ inimicitie proueniant, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis autem arbitrarè munus acceperit, morte multatur, despicies quod iustum est, & auxilium reis offerens. Quod quisquam non posuit, non auferat, & aliena non tangat. mutans non accipiat usuras. Hæc, & his multa similia, communionem continent nostrorum inter alterutros. Quomodo autem etiā de domestica cura circa alienigenas habenda docuerit legislator, referri dignum est. uidebitur enim omnibus optime prospexisse cum,

Græcus si esset aut Macedo, hoc moleste ferret. Isti enim uouent sacrificare Hecatombas suis dijs, et sacerdotibus utuntur ad epulas. Quæ cum ita sint, non propterea contigit mundum animalibus desolari, quod Apion expauit. Qui tamen si solennitates Aegyptiorum sequerentur, mundus desertus quidem esset hominibus, ferocissimis autem bestiis impleretur: quas isti iudicantes deos, diligenter enutriunt. Quod si quis eum consuleret, quos putaret omnium Aegyptiorum esse sapientes atque deicolæ, sacerdotes sine dubio fateretur. Hæc enim duo dicunt sibimet ab initio à regibus esse præcepta, ut Deos colant, et sapientiam diligant: quod illi facere præcipue iudicantur: qui tamen et circumciduntur omnes, et à porcinis abstinent cibis. Sed neque ullus alter Aegyptiorum cum eis dijs sacrificare dignoscitur. Cæcus igitur fuit Apion quando pro Aegyptijs nostras detractiões componens, illos uidetur potius accusare: qui non solum utuntur solennitatibus, quas in nobis culpât iste: sed etiam alios circumcidi docent, sicuti dixit Herodotus. Vnde rectè mihi uidetur Apion. propter patriæ suæ leges pœnas dedisse blasphemiae. Etenim necessario circumciso, circa genitalia uulnera ei facta nihil profuerunt, et putrefactis in magnis doloribus expirauit. Oportet enim bene sapientes in legibus proprijs circa pietatem integre permanere, et aliorum minimè carpere. Iste uerò suas quidem leges effugit, de nostris uerò mentitus est. Hic itaque terminus uitæ fuit Apionis. Sed et noster hic iam finem liber accipiet. Quoniam uerò et Apollonius Molon, et Lysimachus, et alij quidam, tam per ignorantiam quàm per insaniam de legislatore nostro Mose, et legibus uerba protulere, nec iusta nec uera: dum illi quidem uelut mago atq; fallaci derogât, leges autem malitiæ apud nos nulliusq; uirtutis affirmât esse doctrices, uolo breuiter et de omni conuersatione nostra, et de particulari (sicuti potero) proferre sermonem,

Sermonem. Reor enim fore manifestum, quia & ad pietatem & ad conuietum uniuersalemq; humanitatem, insuper ad iustitiam laborumq; tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos, ut non cum inuidia exequantur huius operis lectionē. Non enim proposui laudes conscribere nostrorum: sed aduersus eos, qui nos plurimum & fallaciter accusarunt, satisfactionem hanc puto esse iustissimam. Proinde accusationem Apollonius non continue, sicut Apion, instituit, sed dispersim. Quippe qui aliquando quidem nos sine Deo & hominibus odiosis appellat, aliquando uerò formidinem nobis improperat: & ē diuerso, rursus aliquando de audacia gentis nostræ queritur. Dicit autem etiam stuliores Barbaris: & propterea nullum inuentum nos solos uite utile comperisse. Hæc autem omnia manifeste redarguuntur, dum uniuersa cōtrā quā ab eo sunt dicta monstrantur, & legibus imperata, & à nobis cum omni integritate gesta. Si uerò coactus fuero facere mentionem legum contrariarum apud alios constitutarum, in culpa illi sunt, qui nostras sollemnitates tanquam peiores cum aliorū conferūt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neque quia non eas habeamus leges, quarum ego capita & summas ad redarguendum positurus sum: neque quia non præcipue in legibus proprijs perduramus. Paulo ergo altius exorsus, uolo primum dicere, quòd eis qui sine lege & ordine uiuūt, hi qui ordinis & cōmuniū legum amatores extiterunt, & primi hoc inchoauerunt, recte mansuetudine atque uirtute præstare dicendi sunt. Deniq; conantur singuli eorum gesta sua ad antiquitatem referre, ut non imitatores aliorum uideantur existere, sed ipsi potius alijs legitime uiuendi duces fuisse. His igitur hunc in modum se habentibus, uirtus legislatoris est meliora cōsiderare: et his qui usuri sunt legibus, quas posuerit, satisfacere, quia rectæ sunt.

Populi uerò est, ut in omnibus quæ constituta sunt, perduret: & neq; felicitate procedente, neq; calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur nostrum legislatorem, quoslibet qui memorantur leges antiquitate præcedere. Lycurgus enim & Solon, & Zaleucus Locrensis, & omnes qui apud Græcos mirabiles sunt, nouelli atq; recentes, quâ tum ad illum comparati, esse noscuntur: quando nec ipsum nomen legis fuisse olim apud Græcos agnoscitur. Testis Homerus est, qui nusquâ in opere suo hoc usus est nomine. Non enim secundum legem, sed indefinitis sententijs, & regum præceptionibus, populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permansere, tantum moribus utentes, & non scripto, & multa horum semper secundum euentum casuum permittentes. Noster uerò legislator antiquus existens (hoc etenim undiq; manifestum est, etiam apud eos clarum, qui semper contra nos loquuntur) & semetipsum præbuit optimum principem populorum consultoremq; & instructionem totius legis uitæ constringens, eis suasisit hanc libenter excipere, & firmissime inclita scientia custodire. Primitus autem eius magnitudinis opera uideamus. ille namque progenitorum nostrorum relinquentium Aegyptum, & ad terram propriam remeantium, multa millia sumens, ex plurimis & impossibilibus rebus cautissime liberauit: nam & in aquosam eos, & multum arenosam oportebat transire uiam, bellaq; deuincere: & filios ac uxores, prædamq; bello seruare: in quibus dux egregius & consiliarius sapientissimus, & tutor ueracissimus fuit uniuersorum. Omnem siquidem multitudinem à semetipso pendere fecit, & cum omnia quæ uellet persuadere posset, in nullo horum uindicauit sibi potestatem: sed in quo maxime tempore potestatem sibi arrogare & tyrannidem præfules rerum, & populum frequenter plurima iniquitate uiuere consuefaciunt, in hac ille potentia constitutus, è diuerso
magis

magis iudicauit agendum pie, & plurimam exhibere alijs æquitatem, ipse uirtutem præcipuam se credens cunctis ostendere, et salutem firmissimam præbere sequacibus bona uoluntate. Et maximis actibus in singulis casibus usus est. Quapropter recte iudicabat, ducem atque consultorem se Deum habere: & primus sibi met satisfaciens, quia secundum illius uoluntatem uniuersa gereret atque tractaret, credidit modis omnibus oportere, ut etiam apud plebem hæc opinio permaneret. Nam qui Deum respicere suam uitam credunt, delinquere non præsumunt. Huiusmodi quidem noster legislator fuit, non magus, non fallax, sicut derogatores iniuste pronuntiant: sed quales apud Græcos gloriantur fuisse Minoën & post eum legislatores alios. Nanque quidam eorum leges positas à Ioue dicebant, alij uerò eas in Apollinem & uaticinium Delphicum referebant, siue pro ueritate hoc credentes, seu facile persuadendum iudicantes populo. Qui uerò præcipuas leges instituerint, uel qui iustissime de Dei fide cognouerint, licet hoc ex ipsis legibus facta comparatione conspiciere. Iam enim de ipsis tempus est disputandi. Igitur infinitæ quidem particulatim gentium atque legum apud cunctos homines differentiæ sunt. Alij siquidem monarchis, alij uerò populo potestatem Reipub. commiserunt. Noster uerò legislator nihil horum intendens, ueluti si quis hoc dicendo mensuram transcendat uerbi, diuinam Rempub. declarauit: Deo principaliter conuersationem nostram atque potestatem excellenter assignans, & satisfaciens eum cunctos inspicere, tanquam causam bonorum omnium uniuersis hominibus existentem: & quæcunq; contingit eos in angustijs supplicasse, illius non latuisse uoluntatem, neq; quicquam eorum quæ gessere, uel sit quid aliquis apud semetipsum potuit cogitare. Vnum uerò eum esse monstrauit, & ingentium, immutabilem per tempus, æternum, & omni specie mor-

trem, & filiam, quam ex eius capite fingunt generatam, ut diligantes cum appenderent, sicut ipse ille suum dicitur patrem. Hæc iniste accusatione digna conqueruntur, qui sapientia virtute præcellant. Hi super hæc deridentes adiungunt: Si Deorum alios quidem ephebos & adulescentes, alios autem seniores & barbatos esse credendum est, alios constitutos super artes, & quendam fabrum, aliam uero textricem, alium uero peregrinantem, & cum hominibus contendentem, alios autem citibetizantes aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros seditiones effectas, & propter homines contentiones constitutas, ut non solum inter se alij alijs manus immitterent, sed etiam ab hominibus uulnerati lugerent, malaq; perferrent: & quod super omnia est luxuriosius, si intemperantia permixtionis uterentur, quomodo non erit incongruum amores & concupiscentias ad uniuersos attinere simul masculos & ad feminas. Deinde fortissimus & primus eorum pater, seductas à semetipso, imprægnatasq; mulieres, diruptas submersasq; spernit: & eos qui ex eo sunt nati neque liberare potest, fato constrictus, neque sine lachrymis eorum perferre mortes. Bona sunt hæc, & his alia consequentia, id est, adulteria in cælo uisa, & sic impudenter à dijs celebrata, ut iam alij inuidere se profiterentur in tali sceditate iuncto. Quid enim alij facturi non essent, dum neque senior atq; rex ualisset impetum suum à mulierum permixtione retinere? Alij uero seruientes hominibus, & nunc quidem edificantes causa mercedis, nunc uero pascentes: alij autem malignorum modo infero carcere colligati. Quem igitur sapientium talia non accendant, ut hæc componentes redarguat, & multam stultitiam his credentium reprehēdat? Alij uero & terrorem quædam uel metum, necnon & rabiem, atq; seductionem, omnesq; pessimas passionēs in Dei natura fingere præsumpsere. Et horum quidem nobilioribus etiam ciuitates sacrificare suasere

rum eſcarum ſub poteſtate uoluntatis utentium dereliquit. Sed & de cibis quibus conuenit abſtineri, & qui ſumendi ſunt, uel quæ diæta communis eſſe uideatur, necnon & de operibus, labore ſimul & requie, terminum atque regulam poſuit legem: quatenus ueluti ſub patre atque domino uiuentes, neque uolentes quicquam neque per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus poenam poſuit, ſed optimam & neceſſariam correptionem monſtrauit legem. Quapropter non ſemel audire, nec ſecundo uel ſæpius: ſed in unaquaque ſeptimana, alia opera relinquentes, ad legis auditionem congregari præcepit uniuerſos, eamq; perfecte condiſcere, quod ſcilicet omnes legiſlatores reliquiſſe noſcuntur. Et in tantum plurimi hominum abſunt, ut ſecundum proprias leges uiuant, ut penè eas ignorent. Et cum peccauerint, tunc agnoſcunt ab alijs, quam legem probantur eſſe præuaticati. Sed etiam uiri maxima cum gloria & principalia gubernantes, profitentur ignoracionem. Doctos nanque ſibi faciunt aſſidere ad diſpenſacionem rerum, & peritiã legum habentes. Noſtrorum uerò quemlibet ſi quis leges interroget, facilius quàm nomẽ ſuum recitat. Vniuerſas quidem mox à primo ſenſu eas diſcentes, in animo uelut inſcriptas habemus. Et rarius quidem quilibet transgreditur: impoſſibile autem eſt ſupplicium deuitare peccatẽ. Hoc itaq; primũ omnium mirabilem conſonantiã nobis inſtituit. Nam unam quidem habere & eandẽ de Deo ſectam, uita uerò ac moribus diſferre nihil ab inuicem, optimam moribus hominum poteſt celebrare concordiam. Apud nos etenim ſolos, neque de Deo quilibet ſermones audiet alterutrius aduerſarios, ſicut multa ſimilia apud alios fieri comprobantur: cum non ſolum à uulgaribus quod uſum fuerit unicuiq; proferitur, ſed etiam apud quosdam philoſophorum hoc crebro præſumitur: quando alij quidem totam Dei naturã ſermonibus perimere tentauere, alij uerò eius providen-

tiam ab hominibus abstulere : neque in studijs uitæ differentia ulla conspicitur , sed communia quidem opera omnium apud nos existunt : unus uerò de Deo sermo concors est, asserens illum cuncta respicere. Sed etiam de ipsius uitæ studijs, & quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinæ pietatis adduci, à mulieribus nostris & à seruis quilibet audient. Pro qua re illatas nobis calūnias à quibusdam, cur non exhibeamus uiros inuentores nouorum operum seu uerborum, contigit oriri. Alij siquidem in nulla re paterna perdurare optimum esse putant, & præcipue transgressoribus sapientiæ robur assignant. Nos autem è diuerso, unam esse prudentiam atq; uirtutem existimamus, nihil penitus uel facere uel cogitare contrarium his, quæ antiquitus sancita noscuntur : quod scilicet indicium legis est optimo sœdere constitutæ. Nam ea quæ nunc non habent modum, experimento sæpe correpta redarguuntur. Apud nos autem, qui credimus ab initio positam legem diuina uoluntate, nihil aliud pium est, quàm hanc sub integritate reseruare. Quis etenim eius quicquam mouere potest, aut quid melius adinuenit ? uel quis ab alijs tanquam præcellentius ad statum Reipub. nostræ aliquid transferre potest ? aut quæ poterit esse melior atque iustior, quàm ea quæ Deum quidem principem omnium esse cōfirmat : sacerdotibus autem in communi quidem res præcipuas dispensare permittit : summo uerò pontifici aliorum sacerdotum principatum competententer iniungit ? Quos utique non diuitijs, neque alijs quibusdam spontaneis auiditatibus præcellentes, legislator ad culmen huius honoris instituit : Sed quicunque sapientia uel temperantia alijs præstare noscuntur, eis præcipue culturam diuinæ placationis iniunxit. Apud hos igitur, & legis, & aliorum studiorum integra diligentia custoditur. Contemplatores etenim omnium, atque iudices contemptionū, & punitores culpabilium sacerdotum esse decreti sunt.

Quis

Quis ergo principatus, quod regnum erit hoc sanctius, uel qui honor Deo potius coopabitur, cum omnis quidem populus sit preparatus ad pietatem, summa uerò diligētia sacerdotibus sit indicta, et uelut quedam festiuitas gubernetur uniuersa respu. Cum enim mysteria sua numero paucorum dierum alienigenæ custodire nequeant, ea uidelicet sacrificia nominantes, nos cum multa delectatione, et incommutabili uoluntate solennitatis opus per omne seruamus æuum. Quæ igitur sunt præcepta uel interdicta simplicia, siue uota dicamus. Primum quidem de Deo est, dicens: Deus habet omnia, perfectus, beatissimus, ipse sibi cunctisq; sufficiens, principium et medium et terminus: inter omnia operibus quidem et muneribus clarus, et omni re manifestior: forma uerò et magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis nanque materies comparata ad huius imaginem, licet sit pretiosa, tamen pro nullo est: cunctaq; ars ad illius imitationis inuentum, extra artem esse cognoscitur: nihil simile neque uidemus neque possumus suspicari, neque conijcere. Sanctus est: uidemus eius opera, lumen, cœlum, terram, solem, lunam, flumina, mare, animalium rationes, prouentus fructuum: hæc Deus fecit, non manibus neque laboribus, neque quibusdam indignis sibi cooperantibus: sed ipso uidente bona repente facta sunt. Hunc homines conuenit uniuersos sequi, eumq; placare exercitatione uirtutis. Modus enim diuinæ placationis iste sanctissimus est. Vnum templum unius Dei, commune omnium communis Dei cunctorum. Gratum nanque semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper. Præcedit uerò istos primus secundum genus: qui ante alios sacerdotes sacrificabit Deo, custodiet leges, de dubijs iudicabit, et puniet lege conuictos. Huic quisquis non obedit, supplicio subiacebit, tanquā qui in ipsum Deum impie gesserit. Hostias immolat, nō ad crapulam nostram uel ebrietatem attinentes. Hæc enim non

placent Deo: quæ res occasio potius iniuriarum simul et expensarum est. Deus enim temperatos, ordinatosq; et boni generis diligit: et ut præcipue sacrificantes caste uiuamus. In sacrificijs autem pro communi salute primum oportet orare, deinde singulos pro semetipsis, quoniam omnes socij sumus. Et qui hoc cõsortium suæ uitæ præponit, maximè Deo gratus est. Supplicatio uerò sit ad Deum uotis ac precibus, non ut bona præstet: hæc enim ipse sponte contulit uniuerfis, et in medio deposuit: sed ut hæc suscipere ualeamus, suscipientesq; seruemus. Purificationes quoque in sacrificijs lex decreuit, à cubili, à lecto, à congressu uxorio, et alia multa, quæ conscribere longissimum est. Huiusmodi ergo de Deo, et eius placatione sermo est, ipse autem simul etiam lex est. Quid autem de nuptijs? Solam nouit lex permixtionem naturalem cum coniuge, si tamē filiorum causa procreandorum agatur. Masculorum uerò cum masculis ualde iudicauit inimicas: et tentantes talia morte decreuit dignos. Nubere uerò iubet, non respicientes ad dotem, neque uiolenter arripere, sed neq; dolo uel fallacia suadere. Dispensationem uerò potius fieri per eum, cuius noscitur esse potestatis, et per cogitationem opportunam. Mulier autem inferior, inquit, est uiro per omnia. Obedit igitur non ad iniuriam, sed ut sit sub regimine constituta. Deus enim uiro potestatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum solummodo. Alterius uerò experiētiam habere nequissimum. Siquis autem hoc egerit, declinatio nulla mortis: neq; si fecerit uim uirgini alteri desponsatæ: neque si suaserit nuptæ, aut filios nutrienti. quæ omnia lex præcepit. uniuerfis autem mulieribus interdixit, uel celare quod natū est, uel alia machinatione corrumpere filios. Infanticida enim esset animas demoliens, et genus imminuens. Igitur si quis ad concubitum, corruptionemq; transierit, immundus est. Oportet autem etiam post legalem commixtionem

uiri,

uiri, mulieres lauari. Hoc enim partem animæ polluere iudicauit: inflata nanque corporibus uulneratur. Dumq; hoc fit, aquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed neque in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggregari, & fieri occasiones ebrietatis: sed temperatum esse repente principium, iussitq; literis erudiri propter leges, & nosse progenitorum actiones, ut actus imitentur: & cum legibus educati, neq; transgrediantur, neq; cogitationem ignorationis habere iudicentur. Prospexit autem etiam funeribus mortuorum, ut neq; sumptuose ad sepeliendum celebrentur exequia, neque insignium fabrica sepulchrorum, sed necessaria quidem circa elationem funeris imperauit domesticos adimplere: omnibus autem uiuentibus legitimum esse constituit, ut aliquo moriente & concurrant, & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domesticos funere celebrato: ut longe procul sint, quasi uideantur mundi esse. Cum autē aliquis fecerit homicidium uel sponte uel inuitus, ne horum quidem poenam tacuit. Parentum honorem post Deum esse constituit: & qui non repensat eorum gratiæ, sed in qualibet parte contristat, præcepit esse lapidandum. Iubet etiam omnibus senioribus honorem iuuenes exhibere, quoniam cunctis senior Deus est. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amicitie sunt apud eum, cui omnia non creduntur. Et licet aliquæ inimicitie proueniant, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis autem arbiter munus acceperit, morte mulatur, despiciens quod iustum est, & auxilium reis offerens. Quod quisquam non posuit, non auferat, & aliena non tangat. mutuans non accipiat usuras. Hæc, & his multa similia, communionem continent nostrorum inter alterutros. Quomodo autem etiā de domestica cura circa alienigenas habenda docuerit legislator, referri dignum est. uidebitur enim omnibus optime prospexisse

cum,

cum, illo ita sentiente, neq; propria corruppamus, neq; participari rebus nostris uolentibus inuideamus. Quicumq; enim uolunt sub nostra conuersari lege, accedentes ad eam cum munificentia suscipit, non genere solummodo, sed etiam uoluntate uite putans esse consortium. Eos autem qui obiter adueniunt, miseri solennitatibus noluit, alia tamen exhibenda constituit. Idem omnibus præbendum, ignem, aquam, cibum: iter ostendere, non spernere aliquem insepultum. Mitissime etiam circa hostes quæ sunt agenda sancit, ut neq; terra eorū exuratur, neq; arbores fertiles incidantur: Sed etiam spoliari eos qui in bello cecidere, interdixit: & captiuis prospexit, quatenus eorum amoueatur iniuria, & maxime feminarum. Sic autē eximie nos mansuetudinem atque clementiam studuit edocere, ut etiam de animalibus irrationalibus non taceret: sed horum tantummodo utilitatem legitimam concedens, ab omni nos alia causa prohibuit. Quæcumq; enim ueluti domestica oriuntur in ædibus, hæc interdixit occidi: sed neq; parentes deniq; præcipit unā cum pullis auferri. Et licet hostilia sint animalia laborum socia, eis tamen parcendum esse sancit. Sic undique, ea quæ ad mansuetudinē pertinent obseruauit: doctrinalibus quidem, sicuti prædictum est, legibus utens, & alias rursus contra transgressores causa punitionis sine excusatione defigens. Multa namque in plurimis causis transgredientium, mors est. Si adulterium commiserit aliquis, si uim puellæ fecerit, si masculi turpe tentamentum præsumpserit, aut patiatur sustinere tentatus. Similiter autem est lex ineuitabilis & in seruis, sed etiam de mensuris, uel si quis de ponderibus dolum fuerit operatus, & de iniusta uenditione: ac fraude si quis uel detraxerit alienam rem, aut quod non posuit abstulerit, cohibendi hi sunt uindicta, non quali apud alios, sed ualde maiori. De iniuria uero parentum, uel impietate quæ sit in Deum, licet tentet hoc aliquis,

aliquis, mox peribit. At his qui secundū legem uniuersa faciunt, premium tribuitur, non aurum, non argentum neq; corona lapillis distincta: sed unusquisq; testem habens conscientia suam, ualde proficit, legislatore prophetante, & Deo fidem condonante firmissimam his qui seruant leges: & licet pro eis mori contingat, cōcurrunt tamen alacres ad occasum, sperantes fore ut uita melior ex mutatione conferatur. Pigeret itaq; nunc hoc me conscribere, nisi opera essent omnibus manifesta: quoniam se penumero multi nostrorum progenitorū, ne uel sermonem solummodo extra legem proferrent, omnia passi sunt uiriliter sustinere. Quin & si ignota gens nostra omnibus hominibus esset, nec palam esset uoluntaria nostra legum obseruatio, si Græcis aut legisse se in historijs aliquis narraret, aut in orbe incognito reperisse, homines talē tamq; honestam de Deo opinionem habentes, atq; in talibus legibus multis seculis constanter permanentes, omnes reor demiratueros, propter continuas quæ apud ipsos sunt mutationes. Denique eos qui conscribere proxime de Repub. & legibus tentauere, tanquam de incredibilibus compositionibus quidam frequenter accusant, dicentes, quoniam impossibilia sumpserint argumenta. Et alios quidem taceo philosophos, quicunq; huiusmodi negotium in suis conscriptionibus habuere. Plato autē mirabilis apud Græcos, tanquam & honestate uitæ præcedens, & uirtute sermonum & persuasione philosophiæ cunctos excellens, ab his qui sibi uidentur præstantes, in rebus ciuilibus, perpetuo pene illuditur, cauillisq; comicis traducitur. cum utiq; qui illius uerba considerauerit, frequēter & facile reperiat, quæ etiā consuetudini plurimorum proxima esse noscuntur. Ipse siquidem Plato cōfessus est, quia ueram de Deo opinionem propter ignorātiā plebis proferre securum non est. Sed Platonis quidem uerba uana esse putant, & multa licentia composita atque conscripta: maxime

*xime uerò legislationem Lycurgi mirantur, et Spartam casti
 concelebrant, quoniam in illius legibus plurimo tempore pe-
 durarit. Ergo hoc manifestum uirtutis indicium est, in legibus
 permanere. Si uerò Lacedæmonios admirantur, illorum tem-
 pus confrant, cum amplius duobus milibus annorum nostræ
 Reipub. & super hæc sciant, quoniam Lacedæmonij quidem
 omni tempore quo habuere libertatem, perfectæ uisi sunt custo-
 disse leges: cum uerò circa eos factæ sunt fortunæ mutationes,
 penè cunctarum legum obliti sunt. Nos autem multis casu-
 bus euolutis propter regum Asiæ mutationes, neque in nouissi-
 ma mala uenientes, à legibus sumus alienati: non uacationis,
 nec epulationis causa seruantes eas: quando si quis conside-
 rare uoluerit multo ampliori testimonio maiores excubias
 & labores nobis quàm Lacedæmonijs uidebit impositos. Illi
 siquidem neq; operantes terram, neq; circa artes exercitiū ha-
 bentes, sed ab omni operatione remissiores, pingues, & corpo-
 re pulchri in ciuitate degebant, alijs ministris in omnibus uite
 necessarijs rebus utentes, & cibum paratum ab illis accipientes,
 solum opus bonum atque clemens iudicantes, quiduis facere, et
 pati quatenus præualerēt aduersus omnes, cōtra quos bella su-
 sciperent: quòd autem ne hoc quidē adipisci potuerunt, omitto
 dicere. Non enim singuli solummodo, sed multi frequenter eo-
 rum subito legis præcepta negligentes, semetipsos cum armis
 hostibus tradidere. Putas ne, & apud nos, non dico tanti, sed
 duo uel tres agniti sunt, proditores effecti legum, uel mortem
 formidantes, non dico illam, facile quæ solet præliantibus eue-
 nire: sed eam quæ cum multa corporū afflictione, & multa cru-
 delitate uidetur accidere. Quam (ut ego puto) quidam præua-
 lentes nobis non per odium subiectis imposuere, sed admiran-
 dum quoddam spectaculum uidere uolentes, si qui sunt homi-
 nes, qui unum tantūmodo esse credant pessimum, si agere quic-
 quam*

quam extra leges suas uel sermonem apud eos dicere compellantur. Non tamen mirari decet, si mortem fortissimè toleramus pro legibus, & ultra alios uniuersos. Non enim quæ leuia uidentur nostris studijs alij faciliè patiuntur, hoc est, operationem, cibiq; simplicitatem: & ut nihil fortuito, neque quod quisque desiderat uescatur aut bibat, aut ad concubitum quemlibet accedat, aut splendide uestiatur, aut sine nobilitate uacet. Sed illud attendendum est, si gladijs utentes, & hostes ab inuassione fugantes, præcepta legis circa cibos sustinere possunt. Nobis uerò gratum est propter hæc legibus obedire, & in illis fortitudinis specimen ostendere. Eant nunc Lysimachi & Molones, & quidam huiusmodi alij conscriptores, improbi sophistæ, adulescentum deceptores & quasi prauissimis nobis derogare contendant. Ego sanè nolim de legibus alienis examinationem facere. Noster enim mos est propria custodire, non aliena potius accusare. Et ut neque ridere neque blasphemare debeamus eos, qui apud alios putantur dii, aperte nobis legislator interdixit propter ipsam appellationem. De accusatoribus autè per obiectiones suas non increpare uolentibus, tacendum non est, cum utiq; non à nobis nunc sermo compositus eos arguere uideatur, sed à multis probabiliter ià præmissus. Quis igitur corū, qui apud Græcos sapientia sunt mirabiles, non redarguit nobilissimos poëtas & præcipue legislatores, quoniam huiusmodi sectas de deis ab initio populus inferuere, dicentes eos numero quidem quātos ipsi uoluere, ex alterutris uero & diuersis natiuitatibus procreatos? Hos autem diuidentes locis & habitaculis, tanquam genera animalium, alios quidè sub terra, alios in mari, seniores autem eorum in tartaris uinctos esse dixere: quibus uerò attribuere cælum, his sermone quidem patrem, operibus autem tyrannum atque dominum superposuere. Propterea aduersus eum cōstituire insidias per uxorē, & fratrem,

trem, & filiam, quam ex eius capite fingunt generatam, ut diligantes cum appenderent, sicut ipse ille suum dicitur patrem. Hæc iuste accusatione digna conqueruntur, qui sapientie uirtute præcellunt. Hi super hæc deridentes adiungunt: Si Deorum alios quidem ephebos & adulescentes, alios autem seniores & barbatos esse credendum est, alios constitutos super aries, & quendam fabrum, aliam uero textricem, alium uero peregrinantem, & cum hominibus contendentem, alios autem citharizantes aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros seditiones effectas, & propter homines contentiones constitutas, ut non solum inter se alij alijs manus immitterent, sed etiam ab hominibus uulnerati lugerent, malaq; perferrent: & quod super omnia est luxuriosius, si intemperantia permixtionis uterentur, quomodo non erit incongruum amores & concupiscentias ad uniuersos attinere simul masculos & ad feminas. Deinde fortissimus & primus eorum pater, seductas à semetipso, imprægnatasq; mulieres, diruptas submersasq; spernit: & eos qui ex eo sunt nati neque liberare potest, fato constrictus, neque sine lachrymis eorum perferre mortes. Bona sunt hæc, & his alia consequentia, id est, adulteria in cælo uisa, & sic impudenter à dijs celebrata, ut iam alij inuidere se profiterentur in tali sceditate iuncto. Quid enim alij facturi non essent, dum neque senior atq; rex ualisset impetum suum à mulierum permixtione retinere? Alij uero seruietes hominibus, & nunc quidem ædificantes causa mercedis, nunc uero pascentes: alij autem malignorum modo infero carcere colligati. Quem igitur sapientium talia non accendant, ut hæc componentes redarguat, & multam stultitiam his credentium reprehendat? Alij uero & terrorem quendam uel metum, nec non & rabiem, atq; seductionem, omnesq; pessimas passiones in Dei natura fingere præsumpsere. Et horum quidam nobilioribus etiam ciuitates sacrificare suasere

suasere. Si quidam in multa necessitate consistunt, ut quosdam Deorum putent bonorum esse largitores, alios autem uocent aduersarios, quando eos ueluti malignissimos homines muneribus, atq; donis placare contendunt, magnum quoddam malum se suscepturos ab eis existimantes, nisi mercedem eis studiosè præbuerint. Quæ igitur causa est tantæ huius iniquitatis, atq; delicti circa Deum? Ego quidem arbitror, eò quòd neque ueram Dei naturam ab initio eorum legislatores agnouerint, neq; quantum percipere potuere, perfectam sententiam diffinientes Reipublicæ tradidere: sed uelut aliud quiddam uilius neglexerunt, dantes potestatem poetis, ut quos uellent Deos introducerent hæc omnia patientes: rhetoribus uerò, ut de Republica scriberent, & de peregrinis Dijs decreta proferrent. Sed etiam pictores, & plastæ in hoc apud Græcos multam habuere potestatem, ut unusquisq; formam quam uellet secundum modum suæ opinionis exponeret, alius quidem ex luto quod uellet fingens, alius uerò pingens. Opifices itaq; qui maximè putantur esse præcipui, ebur & aurum habent, ad hoc suæ semper nouitatis argumentum. Proinde apud eos priores quidem Dij florentes honoribus, senuerunt: alij uerò noui clam introducti, religione potiuntur: & templorum alia quidem desolata, alia uerò nuper secundum hominum uoluntatem ædificantur: cum contra oporteat opinionem de Deo, eiusq; culturam immobili religione seruare. Apollonius siquidem Molon, unus fuit stultorum, atq; tumentium. Eos autem qui uerè in Græco philosophati sunt, neq; prædictorum aliquid latuit, neq; frigidae allegoriæ causas ignorauere. Quapropter illòs quidem iustè spreuere, & circa ueram, decentemq; circa Deum opinionem nobis fuere concordēs. Quod Plato respiciens, neq; ullum quempiam poetarum dicit in Republica esse suscipiendum: & Homerum honorificè amouet,

coronatum & unguento delibutum, ne rectam opinionem de Deo fabulis fortè destrueret. Precipue nanq; Plato nostrum legislatorem imitatus est, in hoc quoq;, quòd illud precipue suis ciuibus imperauit, ut omnes perfecte ediscerent leges, & ne fortuitò aliquid extraneorum ciuibus misceretur, sed esset pura Respublica, & in legum custodia perduraret. Horum nihil cogitans Apollonius Molon, nos uoluit accusare, quoniam non recipimus eos, qui alijs sunt opinionibus præoccupati: neq; communicari patimur eis, qui alia uite consuetudine degunt: cum neq; hoc proprium nostrum sit, sed commune cunctorum, non modò Græcorum, sed etiam, qui inter Græcos cautissimi fuisse noscuntur. Lacedæmonij nanq; peregrinos etiam expellebant, & suos ciues peregrinari non sinebant, corruptionem extra leges ex utroq; metuentes. Illorum igitur citius sententiam poterit quilibet arguere, qui nulli neq; conuersationis, neq; cohabitationis suæ participationem exhibebant. Nos autem aliorum quidem res zelare non dignamur: participari uero cupientes, quæ sunt nostra libenter suscipimus: quod utiq; reor indicium magnanimitatis, atq; clementiæ. Sed desino iam de Lacedæmonijs amplius disputare. Athenienses uerò, qui communem esse suam gloriuntur omnibus ciuitatem, quomodo de his rebus habuerint, Apollonius ignorauit. Hi nanq; uel uerbo solummodo, præter illorum legem, de Dijs loquentes, ineuitabiliter punierunt. Cuius enim rei gratia Socrates est mortuus? non enim hostibus tradidit ciuitatem, neq; templa uastauit: sed quia noua iuramenta iurauit, & quoddam demonium significasse referebat, seriò seu ludens, sicuti quidam dicunt, propter hoc cicutæ poculo morte mulctatus est. Insuper etiam corrumpere iuuenes eum accusator aiebat, & conuersationem patriæ, legesq; contemnere. Et Socrates quidem ciuis Atheniensis, huiusmodi tormenta sustinuit. Anaxagoras autem Clazomenius

menius fuit. Et quia existimantibus Atheniensibus solem esse Deum, ille cum saxum ignitum asseruit, paucorum sententia morte damnatus est. Et aduersus Diagoram Melium talentum decreuerunt, si quis occideret eum, quoniam eorum mysteria deridere ferebatur. Protagoras autem nisi citò fugisset, comprehensus occisus fuisset, eò quòd dubium de Dijs Atheniensium conscripsisse putabatur. Et quid oportet mirari, si circa uiros fide dignos talia gessisse noscantur, qui neq; mulieribus peperceret? Etenim sacerdotem quandam interfecerunt, quoniam eam quidam accusauit peregrinos colere Deos. decretum autem aduersus eos, qui peregrinum introducerent Deum, supplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege utebantur, palàm est, eò quòd aliorum non crederent esse Deos. Non enim si credidissent, se ipsi fructu ex pluribus Dijs priuassent. Quin & Scythæ cædibus gaudentes humanis, & paululum differentes à bestijs, arbitrantur tamen sua mysteria esse custodienda: & Anacharsim sapientia mirabilem apud Græcos, aduenientem incremerunt, quoniam uidebatur Græcorum Deorum ad eos uenisse plenissimus. Multos autem & apud Persas inuenias pro ea causa tormentis affectos. Sed palàm est, quoniam Apollonius Persarum legibus congaudebat, illosq; mirabatur: quippe cum Græci eorum fortitudinem, atq; concordiam unanimi-
tatis, quam habuere de Dijs, mirati sunt, hanc scilicet fortitudinem, quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam studiorum omnium imitator extitit Persicorum, uxoribus alienis contumelias faciens, filiosq; execans. Apud nos autem mors decreta est, si quis uel irrationabilia animalia hoc modo ledat: & ab his legibus nos abducere neq; timor potuit præpotentium potestatum neq; zelus eorum qui apud alios honorantur. Sed neq; fortitudinem ideo exercemus ut bella avaritiæ causa suscipiamus, sed ut legum iura seruemus: & cum

alia detrimenta mansuetè sustineamus, si qui nos de legibus mouere tentauerint, tunc etiam ultra uirtutem rebellare contendimus, & usq; ad calamitates nouissimas perduramus. Cur itaq; nos alienas amulemur leges, cum eas neq; à legislatoribus suis seruatas esse uideamus? Vel quomodo Lacedemonij non sunt ob inhospitalitatem reprehendendi, & negligentiam nuptiarum? Elienses uerò & Thebani ob coitum impudentem & extra naturam cum masculis, quem optimè, atq; utiliter facere se putabant? Ergo cum hæc ipsi omnino rebus efficerent, etiam suis legibus miscuere: quod tantum aliquando ualuit apud Græcos, ut etiam Dijs suis masculorum concubitum applicarent. eadem deniq; ratione germanarum nuptias retinere, huiusmodi satisfactionem rerum incongruarum, & extra naturam pro libidine componentes. Desino nunc de supplicijs dicere, & quantas ab initio præbuerint plurimi legeslatores absolutiones malignis hominibus, in adulterio quidem pecuniarum, in corruptione autem etiam nuptias sancientes. Quantas autem occasiones contineant de abnegatione pietatis, examinare longissimum est. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta est transgrediendi leges, quod non agitur apud nos, quando propter eas & diuitijs, & ciuitatibus, & bonis alijs priuati sumus. Lex autem apud nos seruatur usq; ad mortem. Nullus uerò Iudeorum, neq; si procul abeat extra prouinciam, regem quamuis acerbum sic metuit, ut ultra ullum legis uideatur timere præceptum. Igitur si propter uirtutem legum taliter erga eas affecti sumus, concedant quoniam optimas leges habemus. Si uerò circa prauas nos leges iudicant perdurare, quid ipsi iustissimè non patiantur, meliores non custodientes opere sanctiones? Quia igitur longinquitas temporis uerissima creditur omnium esse probatio, hanc ego testem faciam uirtutum legislatoris nostri, opinionisq; quam
ille

ille de Deo contradidit. Nam cum sit infinitum tempus, si quis eum comparet aliorum legislatorum ætatibus, hunc ultra omnes inueniet. A nobis itaq; declaratæ sunt leges, & cunctis alijs semper hominibus zelum sui potius præbuerunt. Primi quippe Græcorum, in speciem quidem iura patriæ conseruabant: ipsius autem philosophiæ tractatu illa secuti sunt, de Deo similia sapientes, humilitateq; uitæ communionem inter alterutros edocentes. Quin etiam populi iam olim multum nostram pietatem æmulantur: neq; est ciuitas Græcorum ulla usquam aut barbarorum, nec ulla gens ad quam septimanæ in qua uacamus consuetudo minime peruenierit, ieiuniaq; & candelabra accensa: atq; etiam ciborum apud nos solennia plurimi apud multos iugiter obseruare conantur: insuper imitari etiam concordiam, quam nos inter nos obtinemus, & rerum comunionem, & industriam in artibus, & perduractionem necessitatum habere pro legibus. Illud enim mirabilius est, quia absq; exactore huius obseruationis, ipsa per se lex homines ita ualuit obligare: & quemadmodum Deus in uniuerso mundo consistit, ita lex per cunctos ambulauit. Vnusquisq; enim, si suam regionem, domum conspiciat, his quæ dicuntur a me credere non recusabit. Oportet igitur cunctorum hominum spontaneam malitiam reprehendere. Aut enim uolunt nos isti aliena & praua iura, ante propria & meliora zelari: aut certe si hoc nolunt, quiescant nobis per inuidiam accusationes ingerere. Non enim alicuius odio defendimus hanc causam, sed nostrum honoramus legislatorem, atq; credimus quæ ab illo prophetata de Deo sunt. Deniq; nisi intelligeremus ipsi uirtutem legum, at certe ob imitantium multitudinem præclare de eis sentire cogeremur. Sed de legibus quidem & de Republica nostra, certissimam feci narrationem in his, quæ de Antiquitate conscripsi: Nunc autem earum mentionem feci quantum ne-

cessarium fuit, neq; aliorum uituperare iura, neq; nostra laudare proponens : sed hoc agens, ut de nobis iniuste conscribentes, & contra ipsam ueritatem impudentissime contententes, arguerem. Arbitror itaq; per hanc conscriptionem abundanter me quæ promissi, complessc. ibi enim hoc genus hominum quam calumniatores affirmant esse antiquissimum : & multos ueterum in conscriptionibus suis memoriam habentium nostri, testes exhibui. Dixere itaq; Aegyptios fuisse progenitores nostros : & ostensum est, quia in Aegyptum uenerint aliunde. Deinde sunt mentiti, quoniam exinde propter cladem corporis sint expulsi : & apparuit, quod uoluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sint reuersi. Alij uerò, tanquam nequissimo uiro, legislatori nostro derogare contendunt : cuius uirtuti dudum quidem multi post illum, tempus uerò longissimum perhibet testimonium. De legibus autem loqui ampliori sermone, non fuit opus. Ipse nanq; per semetipsas apparuere pie, & uerissimam habentes intentionem : & non ad hominum odium, sed ad rerum communionem potius inuitantes, iniquitatum inimicæ, cultricesq; iustitiæ, & luxum procul abicientes, frugalitatem uerò ac industriam erudientes, bellum causa auaritiæ nescientes : fortes autem pro se esse populos preparantes, ad supplicia retribuenda semper inuitabiles, uerbis nequaquam circumueniri faciles, præparationes semper operibus exequentes. Hæc enim nos semper opera manifestiora literis exhibemus. Quapropter ego confidens dico, quia plurimum atq; meliorum rerum, nos quam alij præceptores sumus. Quid enim impræuaricabili pietate melius est? quid iustius, quam legibus obedire? quid utilius, quam inuicem unanimes esse, & neq; in calamitatibus ab inuicem recedere, neq; tempore felicitatum per iniurias discrepare : sed in bello quidem mortem contemnere, in pace uerò, artibus aut agricultura uacare : & semper, &

ubiq;

ubiq; credere Deum respicere, & solum omnia gubernare? Hæc igitur, siquidem apud allos aut scripta sunt primitus, aut seruata, firmiorem debemus nos gratiam illis tanquam eorum facti discipuli. Si uerò nequaquam primitus extitere, his præcipue nos utentes cognoscimur, & primam eorum inuentionem nostram fuisse declaramus. Apiones igitur, & Molones, & quicunq; mendacij derogatione congaudent, conuicti procul faceffant. Tibi autem Epaphrodite, ueritatem maximè diligenti, & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus, hic libellus conscriptus esse dignoscitur.

F I N I S.

DES. ERASMVVS ROTERODA.
mus integerrimo, doctissimoq; patri, Helie Mar-
cao Machabætano, honoratissimi Ma-
chabæorum collegij mode-
ratori S. D.

N I V S dicula opellam tibi non grauiter dila-
caui pater integerrime, recognito, & quoad
licuit, emendato Iosephi libello de septem fra-
trum Machabæorum, fortissimaq; matris mar-
tyrio. Atq; utinam cumulatius tuo uoto satisfacere potuissem.
Nunc quoniam Græcus codex ad manum non erat, è Latinis
Græca coniectans, mutauì nonnulla, sed non admodum multa.
Non falsò de se prædicat Iosephus, sese in Græcanici sermo-
nis facultate usq; ad eloquentiæ miraculum processisse, quod
sanè uel ex hoc libello perspicuum erat, in quo uir ille singu-
larem quandam orationis tum uim, tum copiam declarauit, ut
pulcherrimum facinus dictionis ornamenti æquasse uideatur.
proinde diuus Hieronymus, hoc opusculum peculiari elogio
ualde elegans, Suidas ἱεράσιον πᾶν uocat. Ex utroq; titulum

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

INDEX EORVM QVAE IN
hoc tertio continentur tomo.

A

A Bermartyr	368	punitas	153
Abſalō auxiliator Mana		Alexander Iamneus fratri	
hemi tyrāni occiditur	178	Aristobulo ſuccedit	17
Acāthonaulon loci nomē	227	Alexandri bellum cum Antio	
Acenecheres regina	482	cho & Areta	19
Achas Machabæus martyr		Alexander uictus à Demetrio	
371		Eucero	19
Achiabius contra Iudæam	123	Alexander Ariſtobuli, qui Ia-	
Achra mons	348	mnæi filius, Iudæam inua-	
Acrabata ciuitas	210	dit	29
Acuſilaus Argiuſus	472	Alexander Gabinio ſe tradit	
Adaſa uicus	11	cum caſtellis	30
Aegypti deſcriptio	170	Alexandri mors	33
Aegypti limites	316	Alexandri multi de progenie	
Athiopes laudantur	169	Herodis	79
Agatharchides hiftoriogra-		Alexandra moritur	22
phus	496	Alexādria Aegypti urbs	170
Agiras Adiabenus	372	Alexandrinorum cum Iudæis	
Agrippa Hieroſolymis exu-		diſceptatio	184
lat	173	Alisfragnuthoſis rex	481
Agrippæ ſtadium de bello Iu-		Ammaus ciuitas	211
dæorum reuocando fruſtra		Amenophis rex	482
tum	189	Amygdalon ſtagnum	371
Agrippium Herodis ædes	72	Anacharſi philoſophi mors	
Alanorum eruptio in Mediā,		347	
& Armeniam	449	Ananias pontifex cum fratre	
Albino in Iudæa præſidente,		Ezechia occiſus	178
malorum omnium fuit im-		Ananias Sadduceus	179
		p P	Ana

I N D E X.

Ananus filius Ionathæ	190	Antipatri cōiuratio p̄dita	99
Anani mors	289	Antipater Samarites Antipa	
Anaxarogus philosophus	46	trū ueneficij reū agit	102
Antigonus obsidet Massadā	41	Antipas filius Herodis, qui et	
Antigonus filius Hircani à fra		Antipater	97
tre per insidias captus &		Antonius Centurio	238
occisus	15	Antonius contra Vitellū	319
Antigonus uinctus ducitur ad		Antonia turris, arx, & castel	
M. Antonium, & occidi-		lum olim Baris	70.347
tur	62	Antonia incenditur	176
Antiochus Hierosolymam de-		Antonia fundamētis diruta	391
uastat	8	Annat uicus, q̄ et Borreos	210
Antiochi effrena tyrannis in		Aphæci turris	187
Machabeos martyres	559	Aphthasis uicus	137
Antiochi et Macedonum au-		Appionis aliquot calūnie &	
dacia Tito Hierosolymam		figmenti de Iudeis	522
obsidente	371	Aquæ calidæ apud Amaunta	
Antiochus regno pulsus	448		259
Antipater & Hyrcanus ter-		Arcades non esse antiquitate	
tius ad Aretam regem Ara-		insignes	473
bum confugiunt	23	Archelaus Herodis iram in fi-	
Antipatri uictoria de Aegy-		lium & fratrem mitigat	87
ptijs	33	Archelao legatur regnum à	
Antipater omnibus inuisus, in		patre	114
patrem maleuolus, odij dif-		Archelaus ad Cæsarem nam-	
simulator, uxorem duxit Ari-		gat	18
stobuli fratris filiam	80	Archelai & Antipatri cōcer-	
Antipatri excusatio	108	tatio apud Augustum, pro	
Antipatri & Pheroræ cōspi-		regno Iudææ	119
ratio in Herodem	98	Archelao absente Iudæa uarijs	
		tumultibus affligitur	121
		Archel	

I N D E X

Archelaus non rex, sed ethnarcha factus	126	Aristobulus perfidus Romanis uinctus ducitur	28
Archelaus Glaphiram fratrem ducit uxorem	131	Aristobulus à Roma fugiens cum Romanis iterum pergnans uincitur	28
Archelai exiliū & somnū	31	Aristobulus à Cesare dimissus à Pompeianis ueneno necatur	33
Archium publicum incensum	177	Aristoteles meminit Iudeorum	493
Areth Machabeus martyr		Artabazes filius Tigranis caesus Asia	167
Arctis machine descriptio	567 227	(ptus 63	
Aristobulus filius Hyrcani Ioannis matrem & fratrem Antigonom in carcerem coniicit, quem postea occidit	14	Asochiton, aliàs Asochin, ciuitas Galilaeae	17
Aristobuli mors	16	Asphaltitis palus	304
Aristobulus filius Alexandri Iamnei	21	Asis rex	480
Aristobulus Alexandrae matri indignatus, quòd potestatem Phariseis concesserit, Iudeam inuadit	22	Athenienses laudantur	166
Aristobulus regnū assequutus ciecito Hyrcano fratre	23	Athenion dux	64
Aristobulus obsidetur in templo	26	Atratinus	49
Aristobulus donis sibi conciliat Scauram contra Hyrcanum & Aretam regem	24	Auaris locus	480. 481
Aristobulus fugatur in Alexandrium oppidum	24	B	
		B Aaras radix qua demones effugantur	443
		Baca uicus	209
		Bacchides hostis Iudae Mach. uastat Iudeam	8
		Bacchides occiditur	9
		Baeon rex	48
		Ballistarum uis	229
		Baris castellum, nunc Antonia	24
		Bassus Macherunta & Herodius	

I N D E X.

<i>diuina capit</i>	442	<i>Capharin ciuitas</i>	311
<i>Batanea</i>	211	<i>Caphartophan uicus</i>	301
<i>Bathyllus uenenū Roma affe-</i>		<i>Caphetra ciuitas</i>	311
<i>rens apprehenditur</i>	103	<i>Capito gesti Flori cēturio</i>	157
<i>Bebriacum oppidum</i>	311	<i>Captiuorum et peremptorum</i>	
<i>Begabre uicus</i>	310	<i>numerus Tito Hierosoly-</i>	
<i>Besemoth uicus</i>	301	<i>mam obtinente</i>	427
<i>Bethara</i>	333	<i>Carthago à Tyrijs cōdita</i>	484
<i>Bethlepton toparchia</i>	301	<i>Carthaginiēses laudātur</i>	169
<i>Betiso locus</i>	337	<i>Caß. præses Syriæ post Craf-</i>	
<i>Betoron ciuitas</i>	188	<i>Castor Iudeus</i>	255 (sum 32
<i>Bethzachariæ locus</i>	10	<i>Catullus Libyæ præses puni-</i>	
<i>Bezetha</i>	337	<i>Cedron uallis</i>	329 (rus 468
<i>Borceos uicus</i>	210	<i>Cendebeus dux Antiochi Sote</i>	
<i>Bosphorani</i>	167	<i>ris à Simone Matathie uia</i>	
<i>Britanni laudantur</i>	167	<i>Cenedæus</i>	188 (flus 11
<i>Brixellum</i>	311	<i>Cephalon frater Antipatri</i>	
<i>Bubastis flumen</i>	480	<i>primi</i>	24
C		<i>Cerealis Samariæ expugna-</i>	
<i>Admus Milesius</i>	472	<i>tor</i>	235
<i>Cæcilius Bassus occisor</i>		<i>Cesēnius Gallus Galilæā inua</i>	
<i>Sexti Cæs.</i>	38	<i>Cesenn. Petus</i>	447 (dit 178
<i>Cæsarea Herodis ædes</i>	70	<i>Cestius Gallus</i>	155. 183
<i>Cæsarea olim stratonis pürgus</i>		<i>Cestius Iudeam explorat per</i>	
<i>Cæsaris pugna cōtra Ac=</i>	(16	<i>Neapolitanum</i>	162
<i>gyptios adiunātibus Hirca</i>		<i>Cestius Iudeā populatur</i>	186
<i>no Iamæi et Antipatro</i>	33	<i>Cestij exercitus cæsus</i>	191
<i>C. Caligula quartus Romano=</i>		<i>Cestius Hierosoly. obsidet</i>	189
<i>rum Imperator</i>	141	<i>Chebrō ciuitas uastata</i>	309. 311
<i>Canana uicus</i>	30.	<i>Cherilus poetæ</i>	492
<i>Canatha</i>	64	<i>Ciuis dux Germanorum</i>	435
<i>Capernaum fons</i>	255		
		<i>Claud</i>	

I N D E X.

Claudius à militibus impera-

tor electus 145

Claudij obitus 150

Clearchus philosophus Iudæe
gentis meminit 492

Cleopatræ ac Antonij amor

Cleopatra M. Antonij (62
animū inciat in Herodē 63

Cleopatræ malicie 63

Clitus lævæ suæ manus absci-

Cæle Syria 20 (for 204

Cænopolis locus 189

Colchi 167. Copton ciuitas 316

Corea ciuitas 24

Cornelius Faustus Syllæ filius
muros Hierosolymorū pri-

mius conscendit, Pöpreio ci-
uitatem obsidente 27

Crassius præses Syriæ post Ga-
biniū pecunias templi Hier.

deprædatus 32

Cumanus præses Iudæe post
Tiberium Alexandrū 147

Cumanus à Iudæis accusatus,
in exilium mittitur 147

Costobarus Iudæorum legatus

Cypris uxor Antipatri (175

Herodis maioris filia 32

Cyprus ciuitas 72

Cyprus capitur 183

Cyrenæi laudantur 169

D

Agon deus Palest. 262

Dalmatæ populus 167

Darius præfectus equitum A-
grippæ 175

Diagoras Melius 547

Diogenes quidam à Phariseis
occisus 28

Diophātus pseudographus 92

Dius histo. de rege Hira 484

Domitianus 320

Domitiani expeditio in Ger-
manos & Gallos 434

Domitius Sabinus 237. 257

Draconis leges 478

E

Ebutius Decadarchus 261

Eleo mons 336. 375

Eleazarus Dinei princeps la-
tronum 152

Eleazarus quidam conspira-
tionis Iudæorū contra Ro-
manos autor 173

Eleaz. filius Iairi 178

Eleaz. Simonis 193. 280

Eleaz. Samei 228

Elea. sicariorū princeps 450

Elea. cuiusdā magnanimitas,
& laudatā constantia pro
conseruatione legis ad An-

tiochum Epipha. 563

pp 3 Eleph

I N D E X.

Elephantine oppidum	317		
Eleutherus fluuius	63		
Eleutheri equites	45		
Elidenses	74		
Enabris locus	248		
Engadda	211		
Erebinthonicus uicus	375		
Essenorum hæresis de anima=			
bus & corporibus	132.137		
Euaretus delator filio. Her.	91		
Euricles delator filio. Her.	88		
Ezechias princeps latronum			
ab Herode occisus	36		
F			
Fabatus à Sylæo occisus	99		
Faustus Cornelius	27		
Felix Malachi frater à Pha=			
selo fratre Hero. superatus			
demittitur	41		
Felix præses Iudeorum post			
Cumanum	151		
Felice præside Iudea latroni=			
bus & seductoribus popu=			
li referta	151		
Ferreo mons	302		
Filius à matre coctus	402		
Flavius Silua expugnat Mas=			
sadam	450		
Fonteius Agrip. occiditur	435		
Fronto Iude. iudex	403.423		
Fullonis monumentum	377		
G			
Gabao			288
Gadara à Vespasiano			
expugnatur			219
Gadarae deditio			298
Galba imperator			306
Galba mors			311
Galilea sub ditione Hero.			54
Galilee descriptio, & ferti=			
litas			209
Galilea inuaditur à Vespas=			
siano			217
Gallus Centurio			262
Galli			167
Gamala oppidum			195
Gamale situs, obsidio, & ex=			
cidium per Titum			256
Gamalitica			211
Galanitis			180.211
Gebonitis oppidum			180
Genath porta			337
Gerasa			180.210.305
Germani laudati			168
Gesius Florus præses Iudeæ			
post Albinum			154
Giscala oppidum			196
Giscala à Tito capitur			266
Glaphira filia Archelai regis			
Cappadocum uxor Alex=			
filij Herod.			82
Glaphiræ arrogantia			82
Gophna			

I N D E X.

Gophna	211	Herodis ædificia	70
Gorion occifus	293	Herod. theatra & quinquen-	
Gorion Iosephi filius	273	nalia instituit Hierofoly-	
Gorion Nicodemi filius	179	mis	72.
Græci laudati	167	Herodis beneficentia erga po-	
Græcorum antiquiffimi Chal-		pulum tempore famis	73
deis præceptoribus ufi	471	Hero. profectio ad M. Anto-	
Græci cur ut plurimum inter		nium & pericula	36
fe diffentiunt	473	Herodi diadema imponit An-	
Grapte cognata Syre regis		tonius	68
313		Her. amore uxoris insanit	75
		Hero. uenator, bellator, & fa-	
		gittarū insignis librator	74
H Ecateus Abdacrita	493	Herodis controuersie & re-	
Helisei fons	303	conciliatio cum filiis	77
Hellanicus historiograph.	472	Herod. quo pacto in filiorum	
Heniochi	167	necem anhelauerit	94
Heraclea ciuitas	322	Herodis uxores & liberi	96
Herodes Iudæe tetrarcha	43	Herod. Antipatrum subitarie	
Hero. in ius uocatus bellū Hyr-		Roma reuocatū reum agit	
cano mouere tentauit	37	ueneficij coram Varo	104
Herodes Romam pergit	39	Herodi produntur per mortē	
Hero. accusatur apud M. An-		Phcroræ ueneficia in eum	
tonium	42	parata	100
Hero. bellum cum Parthis	44	Herodium castellum	73. 46
Hero. à senatu Ro. rex Iudæe		Herodotus Halicarnassicus	491
pronuntiatur	50	Hiericus	211
Hero. Roma rediēs Antigoniū		Eiusdem descriptio	302
et Hierofolyma obsidet	50	Hierofolymorū excidium &	
Hero. Galilæa potitus latro-		direptio templi sub Antio-	
nes delet	54	cho Epiph.	8
Hero. pugna cū Arabibus	66		

I N D E X.

Hieroso. obfessa ab Herode	51	Hyrcanus adiuvante Aret	
Hier. oppressio sub Floro	155	Aristobulum fratrem uincit	
Hieros. conspiratio facta belli	26		
cum Ro. seminarum	173	Hyrcano confertur sacerdotium à Cesare	11.35
Hieros. obfessa à Cestio	189	Hyrcano capto aures præci-	
Hieros. excidij initium	269	duntur	47
Hieros. descriptio	336	Hyrcanus interficitur ab Herode	75
Hieros. dira fame oppressi	366		
Hierosoly. muro & castellis à		I	
Tito circumdata	375	Amblicus	53
Hie. excidij mira præsentia	411	Iamnia	212
Hieros. capta à Romanis	421	Ianias rex	480
Hippicos turris	336	Iaphæ expugnatio	234
Hispani laudantur	168	Iardes saltus	446
Historiæ ueræ indicium	472	Idumæa	212
Hycsos, hoc est, reges pasto-		Illyrici	167
res	481	Iocundus delator filiorum He-	
Hyrcanus qui et Ioānes filius		rodus	98
Simonis Matathie princeps		Ioannes Gaddis filius Matathie occiditur	11
sacerdotum factus, obsedit		Ioannes Essæus	194
Ptolemæum interfectorem		Ioannes Giscala capta Hiero-	
patris sui	12	solymam fugit	201
Hyrcanus Samariam captam		Ioannes Giscalæus insidiator	
delet	13	Iosephi	200
Hyrcani mors & laudes	14	Ioānes Hierosolymitas in Ro-	
Hyrcanus filius Alex. Iamnai		manos incitat	270
sacerdotiū consequitur	21	Ioannes Galileorū dux	312
Hyrcanus ad regnū aspirans		Ioānes Idumæorū dux occisus	
bello superatur à fratre	22	Ionathas capitur	11 (352)
Hyrcanus & Antipater ad			
Aretam confugiunt	23		
			Iona

I N D E X.

Jonathæ mors et sepultura	11	37	
Ionathas Iudeus	398	Ionipatae obsidio & excidium	
Ionathas Gynæciarius Romanæ exustus	469	per Vespasianum	220
Ioppe	211	Ionipatenorū technæ aduersus Romanos hostes	232
Ioppe capta per Vespasianum	245	Ithaburius mons à Placido occupatus	31.263
Iordanis fontes	154	Iudæi à Pilato cæsi	139
Iosephus Gorionis filius	193	Iudeorum constantia ad Pertronium pro conseruatione legis	142
Iosephus Simonis filius	194	Iudææ descriptio, cuiusq; Vnde decem sortes	218
Iosephus Matathie filius rector utriusq; Galilææ	194	Iudæa uenum exposita	446
Iosephus militaris disciplinæ peritus	194	Iudeorum & Cæsariensium seditio	156
Iosephus quatuor urbium principatum amisit & Ioseph gesta	202	Iudæi Hierosolymis occisi à Floro	159
Iosephus à Tito missus Iudeos ad deditionem Hierosolymorum adhortaturus	258.391	Iudeorum studium circa ueritatem historiarum	474
Iosephus lapide uulneratus	378	Iudeorum uariæ clades & calamitates	116
Iosephus ex uariarum gentium historijs Iudaicæ gentis antiquitatem ostendit	478	Iudeorum cur pauci scriptores meminerint	478
Iosippus ab Herode occisus	77	Iudas nouissimo contra Bachidem prælio interit	11
Iosephus filius Antipatri frater Herodis in Iudæa cadit		Iudas Esæus propheta	16
		Iudas Ionathæ	179
		Iudas Mertonis	391
		Iudas Machabæus martyr	370

I N D E X.

Iuliani militis Romani fortitudo	389	Macrones populi	494
---	-----	------------------------	-----

L

L Acedemonij laudantur	166	Antiochi, qui Theos cognominabatur	39
Largius Lepidus	405	Malichi insidiae contra Antipatrum	ibidem
Leuias Hierosolymita	271	Malichus interficitur	41
Liberius Maximus Iudaeam uenum exponit	447	Malachias	391
Longi Romani fortis animus		Malthace Samaritis	97
Lucilius Bassus	(400)	Manabemus rhetor principatum Hierosolymis usurpauit, & interficitur	178
Lusitani laudantur	168	Manethon Aegyptius historiographus	479
Lycurgus legislator	332	Manethon refellitur à Iosepho	499
Lydda	211	M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet	43

M

M Abortha quae & Neapolis	302	M. Antonij & Cleopatra amor	62
Macedones laudantur	166	M. Anto. Antigonum Aristobuli interficit	62
Machabaeorum martyrum	357	M. Anto. libidinis notatur, ibidem.	
Machabaeus martyr	367	M. Anto. Iulianus procurator Syriae	405
Machera Herodi uenit auxilio	55	Mariamne traducitur uolati matrimonij	75. & seq.
Machera insolentia sequenti.	55. &	Marmaridae laudantur	169
Machir Machabaeus martyr	869	Matathias Bacchidem occidit	9
Macherus à seditiosis Iudaeis capta	183		
Macherus à Basso capta	442		
Martyr quis sit	553		

Mata

I N D E X.

Matathias filius Ioannis		Oniæ templum clausum, &	
tiochi mandatum contem-		deprædatum	467
psit	ibidem	Ophila locus	337
Megassarus	372	Orniza uicus	64
Melchisedech Hierosolymo-		Orsanes transfuga Partho-	
rum primus conditor	426	rum	32
Melite ciuitas	428	Ostracine oppidum	322
Mendesium tractus	322	Otho imperator & eius mors	
Memnonis sepulchrum	142		306
Meotici laudantur	167		
Mephramutosis, et Mephres		P	
482		Acori fraus in Phasel-	
Messala	49	lum	44
Metilius Rom. præfectus	179	Panium	70
Modin uicus	9	Papyron locus	24
Monobazus	188	Pappus dux Antigoni acci-	
Muri Hierosolymorum tres		ditur	59
336		Parthi laudantur	169
		Parthicum bellum contra He-	
		rodem	45
N		Parthenius fluuius	492
Narbatha regio	156	Pedanius legatus 92. & se-	
Noarus	183	quenti.	
Nerosilius Domitij	150	Pedanij robur, & peritia mi-	
Neronis crudelitas	ibidem	litaris	397
Nero Vespasianum contra Iu-		Pella ciuitas	213
deam mittit	206	Pelusiū ab Antipatro captum	
Nicopolis ciuitas	322		
Niger Peraites	194		
Niger occiditur	293	Peraiti Niger	188
		Perislereonos saxum	375
N		Pharam uallis	308
Olympus Herodis lega-		Pharanx Antiochi	20
tus	92		
		Pharus	

I N D E X.

Pharus insula	317	Placidus dux Vespasiani mi-	
Phasclius tetrarcha Iudææ	42	litum	211
Phasclius Hierosol. preficitur		Placidus inuadit Iotapatam	
36		217	
Phaselus moritur captus à		Platanæ uicus	93
Parthis, caput saxo illidens		Plinthine	317
47		Pœtarum, pictorum, et opifi-	
Phaselus, et Phaselis turris et		cum licentia multarum gen-	
oppidi nomen	70	tium stultitia introducta	
Phaselus secundus filius He-		344	
rodus	96	Pompeius Magnus Tigranē	
Phereciades Syrius	472	debellans Scaurum ad Sy-	
Pheroras pro ultione fratris		riam mittit	23
• caput Pappo præcidit	59	Portus Alexandrinus	317
Pheroras Herodi conciliatus		Præfagia Hierosolymitani ex	
87		cidij	411
Pheroræ conspiratio in Hero-		Priscus Centurio	399
dem 96. et seq.		Procymia quid	71
Pheroras moritur	100	Protagoras	347
Phiala lacus	14	Psephinos turris	335
Philadelphia	24	Ptolcmæus Simonem Mata-	
Philippion Minæi Ptolemæi		thiam socerum suum inte-	
filius occisus à patre	33	rimut	12
Philippus Ioachimi filius dux		Ptol. ab Hircano Simonis filio	
193		obsessus, et occisis Hircani	
Phlistus	472	matre et fratribus, fugit ad	
Phœbus legatus	189	Zenonem Cotylam	13
Piso legatus Pompeij	26	Ptol. Physcon cultor Iudæo-	
Pitholaus captus	32	rum	318
Placidus Itaburio monte po-		Ptol. Minæi	20
titus	31	Ptol. filio occiso, nurum duxit	

I N D E X.

<i>uxorem</i>	33	S	
Ptol. Iamblichi filius	33	S Abbaticus amnis	436
Ptol. Lagus cultor Iudæorum		S abinus capitolio potitus	
316		occiditur	321
Ptol. Euergetes cultor Iudæo		Sais ciuitas	480
rum	317	Sallis oppidum	207
Ptolomæi uarij	316	Salome filia Herodis	97
Pudens Romanus	399	Saltis rex	480
Pythagoras Philosophus	472.	Samarie descriptio	210
490		Samarie expugnata à Cerea-	
	R	le	235
R Aphancæ ciuitates	436	Saulus legatus	175
R atio, quid, quibus con-		Scaurus pecunia corruptus	
iuncta, & quid agat	355	24	
Romani in Massada interfec-		Scopus locus	329
ti	173	Scythopolis & Scythopolitæ	
Romanorum disidium inter		181	
se	38	Sebaste ab Herode constructa	
Rom. militaris disciplina &		70	
laus	213	Seleucia	28
Romani contra datam sibi fi-		Sepphoris hostibus se tradit	
dem à Iudeis trucidati	179	187	
Rom. exercitus cæsus ab Hie-		Sextus Cerealis tribunus	237
rosoly.	188	Sextus Cæsar Syriæ præses	
Rom. 51.80. occisi. 196.		36	
Rom. in obsidione Iotapate		Sex. Cæsar insidijs interfici-	
multis cladibus afflicti	220	tur	
Roxane Herodis filia	97	Siene	316
Rubrius Gallus	436	Siloa fons	336
Ruta immensæ magnitudinis		Silbonitis regio	210
443		Silas Babylonius	188
		Silo	

I N D E X.

Silo dux Rom. pecunia cor= ruptus	32	T Anis ciuitas	311
Simon Gioræ Gerasenus sedi= tiosus Iudeus	307	Tales philosophus	471
Simon ab Hierosolymitis con= tra Zelotas præficitur	312	Thamna	211
Simon à Romanis captus	425	Tarichæe oppidum	198
Simon Romam deductus oc= ciditur	441	Tarichæarum obsidio	250
Simon uincit Cendebeum	11	Tauri laudantur	167
Simon insidijs Ptolemæi ge= neri sui interfectus	12	Termodoon fluius	491
Simon Herodis seruus Iudæa infestat	124	Thella uicus	209
Simon Ananiæ Iudeorum le= gatus	175	Themosis rex	482
Simonis Sauli fortitudo	181	Theodorus Zenonis multos Iudeorum occidit	17
Simeon Gamalielis	273	Theophrastus	491
Socrates	546	Thmosis rex	482
Soëmus	163	Terræmotus in Iudæa magni Herodis tempore	65
Sogane regio	258	Thmuis locus	322
Solomona mater septem Ma= chabæorum martyrum	565	Tiberiadis deditio	249
Solon legislator	532	Tiridates rex Armeniæ	450
Sophas Raguelis	271	Titus Vespasiani filius mis= sus Alexandriam	206
Stratopedos incenditur	177	Titus profectio in Iudæam	212
Stultitia gentilium redargui= tur à Iosepho	543	Titus Iotapatam capit	237
Susandrum castrum	565	Titus gesta	ibidem
Syria à Iudeis uastata	180	Titus diuinitus seruatus	327
T		Titus Phrygius	405
		Trachonitis	211
		Traianus Iapham expugnat	
		234	
		Tryphon tonsor Herodis oc= ciditur	94
			Tyras

I N D E X.

Tyrannius delator filiorum	Vitellij mors, & imperium
Herodis 91	321
Tyrannus castrorum præ-	Volūnius procurator Syriae
ctus 190	92
Tyropœen Vallis 336	Volumnij sententia de filijs
V	Herodis 93
V Alcricianus dux cōtra Ti	X
beriadem 248	X Aloth uicus 209
Varro Syriae rector 69	X Xerxes turpiter profligatus ab Atheniēsis 166
Vatezobra uicus 402	Xylophorias festiuitas Iudeo-
Ventidus Bassus dux Rom.	rum 175
50	Xystus 164
Vespasianus bello Orientis	Z
præficitur 205	Z Abulon ciuitas capta
Vespasiani clara facinora in	186
bello aduersus Iudeos 217.	Zacharias Baruch in templo
& seq.	occisus 291
Vespasianus à militibus impe-	Zaleucus Locrensis 332
rator declaratur 315	Zara ciuitas 11
Vespasianus Mœsiam depo-	Zelotæ qui 273
pulantes sternit 436	Zelotarum pugna contra Si-
Vespasianus templum Pacis	monem Gerasenum 308
Romæ construxit 441	Zenodorus expellitur Tra-
Vespasianus Iudæam militi-	chone 68
bus dat 447	Zeno Cotylas 13
Vespasiani reditus in Italiam	Zephyrium 79
433	FINIS.
Vitellius Germanorum im-	
perator 311	

